

R 455

Саодат

1925 йилдан чиқа бошлаган

1
2024

313
№ 1

"Биз –
олти нафар
фарзанд
китоблар
ичида катта
бўлганмиз".

Саодат Турсунбоева

МУСО ТОШМУҲАММАД ЎҒЛИ ОЙБЕК (1905–1968)

ВАТАННИ СЕВ

Ватанни сев, тупроғини ўп,
Ҳар қаричи муқаддас бизга.
Чўлидаги ҳатто қуруқ чўп
Жондан яқин юрагимизга.

Ватан – бизнинг кўзимиз нури,
Бахтимиз шу, қувончимиз шу.
Севги, меҳнат дилимиз дури,
Қимматларнинг қимматидир у.

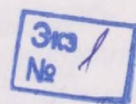
Ватан улуг онадир азиз,
Биз эмганмиз унинг қуёшин.
Меҳри билан тўлиб кўксимиз
Эркалаймиз, қучамиз бошин...

...Кишиликнинг орзу-истаги
Юлдузланган Ватанда кўркам.
Бунда янги тарих юраги,
Кўзимиздек сақлаймиз ҳар дам...

Аёл юксалса, миллат юксалади

Жорий йилимизга “Ёшлар ва бизнесни қўллаб-қувватлаш йили” дея ном берилди. Бир қарашда “аёл” сўзи қўшилмагандек, кунлар, ойларимиз уни четлаб ўтадигандек. Аммо бундай эмаслигини шу юртда яшаётган (Хатто, биздан олисдаги хайрихоҳларимиз ҳам) ҳаммамиз яхши биламиз. Чунки Ватанимиз мустақилликка эришганидан сўнгги барча йилларда, айниқса, кейинги олти йил оралиғида аёл, она шахси, унинг эҳтиёжлари, орзу-мақсадларига эътибор давлатимиз сиёсатининг устувор йўналишига айланди. Унинг истеъдодини кашф этиш, имкониятларини катта мақсадларга йўналтириш, ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, муҳофазасини таъминлаш билан боғлиқ фармонлар, қонун ва қарорлар ижросига масъулият кучайтирилгани боис самарадорлиги узоқ фурсатларда эмас, ойлар, кунларда салмоқли рақамларга айланиб, ҳаётимиздаги яхши янгиликлардан сўзлаб турибди. Яқинда айнан шу йўналишда жамиятимизда жадал суръатларда давом этаётган ижобий ўзгаришларни янги босқичга кўтаришга асос берувчи яна бир муҳим ҳужжат

– Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Оила ва хотин-қизлар қўмитасининг фаолиятини такомиллаштиришга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида” ги 208-сонли Фармони қабул қилинди. Фармонга кўра, Оила ва хотин-қизлар қўмитасининг бўйсунуви Камбағалликни қисқартириш ва бандлик вазирлигидан Вазирлар Маҳкамасига ўтказилди.

Фармондаги барча бандлар хотин-қизларимизнинг оила ва жамиятда эркин ҳаёт кечирishi, ўқиши, меҳнат қилиши, фарзандларини камолга етказиши учун, бир сўз билан айтганда, уларнинг бугундан рози бўлиб яшаши учун шарт-шароитларни яна ҳам кенгайтиришга хизмат қилади.

Биз йил бошида эътиборингизга ҳавола қилаётган қуйидаги маълумотлар ҳам янги Фармоннинг ижроси учун мамлакатимизда, хотин-қизлар тизимида етарли асослар борлигини намоён этади.

Демак, ёрқин, саодатли манзиллар сари бутун эътиқод, шижоат, умид-ишонч билан қадамлашдек шиддатли жараён давом этади.

✓ **2023** йилда тегишли норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга ва Қўмита тавсияномасига мувофиқ, **1914** нафар эҳтиёжманд оилалар хотин-қизлари, шулардан **351** нафар беш йил меҳнат стажига эга бўлган, олий маълумотга талабгор хотин-қизлар қўшимча тўлов-контракт асосида талабаликка қабул қилинди.

96,1 минг нафар талаба хотин-қизларга имтиёзли таълим кредитлари учун ҳисобланган фоиз маблағлари, **14 110** нафар магистратурада ўқиётган талаба қизларнинг **153,4** млрд. сўм контракт тўловлари тўлаб берилди.

✓ Аёллар тадбиркорлиги дастурлари доирасида **225** мингдан зиёд лойиҳаларга **4,4** трлн. сўмга яқин кредит, **40** мингга яқин хотин-қизларга жами **179,1** млрд. сўм субсидия ажратилди.

210 410 нафари касб-ҳунарга ва тадбиркорликка, **112 676** нафари бандлик органлари томонидан касб-ҳунарга, **97 734** нафари хотин-қизлар тадбиркорлик марказларида ўқитилди.

2022 йил 21 сентябрдан бошлаб **1 570** та маҳаллада **981** та тикувчилик, **104** та пазандачилик, **34** та қандолатчилик, **397** та фитнес каби хизмат кўрсатишга ихтисослашган марказлар йўлга қўйилди.

✓ **2023** йилда “Гендер-мадад” электрон ҳуқуқий маслаҳат платформаси ҳамда унинг мобил иловаси ишга туширилди.

✓ **14** минг нафардан зиёд боқувчисини йўқотган аёллар фарзандлари учун давлат мактабгача таълим муассасалари тўловидан озод этилди.

2023 йил давомида Тошкент шаҳрида “Хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш бўйича Ўзбекистон тажрибаси” мавзусида, Самарқанд шаҳрида “Хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш бўйича Ўзбекистон ва Ислон Ҳамкорлик Ташкилотига аъзо мамлакатлар тажрибаси” мавзусида халқаро даражадаги форумлар ўтказилди. Мамлакатимизда кейинги йилларда гендер тенгликни таъминлаш, oilаларни мустаҳкамлаш, хотин-қизларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш ҳамда иқтисодий имкониятларини кенгайтириш борасидаги ютуқлар, амалиёт ва инновацион ёндашувлар кенг тарғиб қилинди.

2023 йилда "Аёллар дафтари" тизимининг

4-босқичида **6** та тоифа бўйича киритилган

1 млн. 779 нафар хотин-қизларнинг

99,3 фоизи, яъни **993 386** нафарининг муаммолари ҳал этилди;

✓ Ижтимоий ҳимояга муҳтож бўлган **423 196** нафар ишсиз хотин-қизларнинг бандлиги таъминланди;

✓ **48 913** нафар хотин-қизларга тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйишлари учун кредитлар ажратилди;

✓ Ижтимоий ёрдамга муҳтож бўлган **224 397** нафар хотин-қизларга моддий ёрдамлар кўрсатилди;

✓ Ижтимоий ёрдамга муҳтож I ва II гуруҳ ногиронлиги бўлган, шунингдек, тезкор тиббий муолажага муҳтож бўлган **201 889** нафар эҳтиёжманд хотин-қизларга моддий ёрдамлар ажратилди;

✓ Уй-жойга муҳтож бўлган **8 656** нафар хотин-қизларнинг уй-жой шароитларини яхшилаш чоралари кўрилди;

✓ Қарамоғида ногиронлиги бўлган фарзанди мавжуд **86 335** нафар хотин-қизларга моддий ёрдамлар кўрсатилди, уларнинг **4 160** нафарига томорқасидан самарали фойдаланишига кўмаклашилди.

✓ **2023** йилда **59** та суд жараёнларида oilа ва хотин-қизлар бўлими вакиллари иштирок этди; уларнинг кафиллиги асосида **12** нафар хотин-қизлар жавобгарликдан озод этилди.

**Оила ва хотин-қизлар қўмитаси
Ахборот хизмати**

ҲАР НЕЪМАТНИНГ ЎЛЧОВИ БОР

Юртнинг бир ижодкор қизи сифатида йил бошида гулдан гапирсам, нурдан ёзсам бўларди. Йўқ, мен СУВ ҳақида сўзлагим келди. Мендан аввал ҳам кўп алломалар, олим ва мутахассислар, устоз адиблар бу мавзуда жон куйдириб гапирган, ёзган. Элнинг тили учига келиб турган зарур гапни қанча кўп одам айтиб, ёзса, фойдага ишлайди. Шунинг учун кўнглимда тўр бойлаганларини қоғозга туширишни истадим. Давлатимиз раҳбарининг 4 январь куни сувдан самарали фойдаланиш борасида ўтказган йиғилишида муҳокама қилинган масалалар ҳам шунга ундади.

Эл орасида сув билан боғлиқ ажойиб ҳикматлар, ҳеч бир миллатда учрамайдиган қадим қадриятлар бор. Ёши бир жойга бориб қолган кексалар ортга боққанда “Умр – оқар сувдек ўтди, кетди”, дея ўқсиниб қўйишади. Омади, мансаби қўлдан кетиб ғамбода ўтирган инсонни: “Оққан дарё оқмай қолмас”, дея яхши кунлар келишига умидлантирадилар. Эл таниган бирор машҳур инсонга яқинлигини билдириш мақсадида “Бир ариқдан сув ичганмиз”, дея гурурланиш одатимиз бор. Хуллас, сув – ҳаёт манбаи эканлиги ҳақидаги ибратли гапларни халқимиз орасида яшаб келаётган қадриятлар қаторида санасак ҳам ноўрин бўлмайди. Чунки ажодларимиз фақат айтиб қолмай, бу сўзларига амал ҳам қилган. Бир уй меҳмон қўлини ювиши учун бир човғум илик сув етарли бўлган. Қўл ювса, сувсираб турган гул кўчати устига ювган.

Бола эдим, онамга эргашиб далага борардим. Онам, беланчаги нобоп бўлиб қолганидан, ухлаб қолган гўдаги учун ерга жой ҳозирламоқчи бўлиб турган аёлнинг қўлидан боласини олиб, укамнинг беланчагига ётқизди. “Укам қатта ётади?” дея хавотирга тушдим. “Беланчак кенг, иккаласиям бемалол сиғади. Дала жойда болани ерга ётқизиб бўлмайди-да”, – деди онам очиқ чехра билан. Тушга яқин боғча хола: “Қизим, сув ташийдиган бола бугун ишга келмабди, кумғонга сув қуйиб

берсам, онанг ишлаётган пайкалга олиб борасанми?” – деди елкамга қоқиб. Бири юпанса, бири йиғлаётган болаларни овутишдан тўйиб турганим учун жон, деб рози бўлдим. Кун иссиғида чопиқ қилиб чанқаб, ҳоли қуриб қолган аёллар мени кўриб суюниб бир жойга жам бўлишди. Пиёлага сув қуйиб дастлаб онамга узатдим. Бир пиёла сув қўлдан-қўлга ўтиб, охирида ўтирган, сочларига оқ оралаган аёлгача етиб борди. Шукрона келтириб ташналигини қондирган аёл, пиёла тагида қолган бир хўплам сувни гўза кўчати тагига қуйди. Бошқа аёлларда ҳам шу ҳол такрорланди. Тупроқ кечиб, қийналиб кўтариб келган сувни ҳайф қилиб гўза тагига қуйишлари ғашимни келтирди, шекилли, онамга: “Бу хотинлар сувни нега охиригача ичмай, гўза тагига қуйишди?” – дедим.

— Қизим, гўзаниям жони бор. Ерга чигит қадалганидан бери уни боладек авайлаб бегона ўтдан, ёмғиру дўлдан сақлаб парвариш қилармиз. Мен ўзим ичган сувдан сенга илиндим. Улар чанқаб, тебраниб турган гўзаболаларга илинди, — деди жилмайиб.

Сув ҳақида ўйласам, ўша манзара бот-бот кўз ўнгимда жонланади. Чунки бугун сув масаласи хонадонларимиздаги оддий гап-сўзлардан давлат сиёсати даражасигача кўтарилди.

Давлатимиз раҳбари Мустақиллик байрамига бағишланган тантанали маросимдаги нутқида экология масаласига ҳам тўхталди.

“Бугун бизнинг олдимизда турган яна бир муҳим масала – экологик муаммолар ва сув танқислигидир. Тарозининг бир палласида ўсиб бораётган қурилишлар, ишлаб чиқариш, қишлоқ хўжалиги турган бўлса, иккинчи палласида ҳар биримиз учун энг зарур бўлган сувни тежаш, атроф-муҳит ифлосланишининг олдини олиш ва ер ресурсларидан оқилона фойдаланиш масаласи турибди.

Бизнинг вазифамиз – ҳар икки йўналишда

ҳам мувозанатни сақлашдан иборат. Ҳеч қачон унутмаслигимиз лозимки, табиий ресурслар – бу келажак авлодларимизга ҳам тегишли бўлган бойлиқдир. Шу боис улардан нафақат бугунги, балки, эртанги кунимизни ҳам ўйлаб, оқилона фойдаланишимиз зарур. Бу борада сувни, энергия ва бошқа табиий ресурсларни тежайдиган иқтисодиётга тезроқ ўтиш муҳим аҳамиятга эга”, – дея таъкидлади.

Дарҳақиқат, сувнинг ўрнини ҳеч нарса боса олмайди. Мутахассислар маълумотига кўра, сув сайёрамиз ҳудудининг 70 фоизини қоплайди. Ушбу миқдорнинг атиги 3 фоизи чучук сув, яъни ичиш учун яроқли. Юрак саломатлиги учун етарли миқдорда сув зарур. Кузатишлар кунига олти стакан сув ичган одамнинг юраги сувни кам истеъмол қилган одамга нисбатан анча соғлом бўлишини далиллайди.

Сув тана учун кислороддан кейинги энг зарур модда ҳисобланади.

Шукур, ариқларда зилол сувлар оқиб турган, ҳар меваси сувга қониб, қуёш тафтидан ёниб, шира бойлайдиган улугъ неъматлар билан сийланган юртда яшаймиз.

Дунёда бир миллиарддан ортиқ киши тоза сув ичиш имкониятига эга эмас. Тупроғида гиёҳ унмайдиган, бир марта тўйиб сув ичиш орзусида тер тўкаётган одамлар бор.

Ҳар бир қитъанинг ифлосланишлар сабаб умуман фойдаланиш учун яроқсиз бўлиб қолган “ўлик” дарёлари бор. Аслида дарёлар ўз-ўзидан “ўликлар” сафига кириб қолмайди. Ер юзига ҳаёт бахш этаётган дарёларни ўлдираётган ҳам одамлар. Чиқиндилар билан тўлдираётганлар ҳам тирикликнинг энг олий мавжудоти ҳисобланадиган одамлар. Кузатиб юраман, баъзан изтиробга тушаман. Саратон иссиғида сув бўйларига роҳат излаб борганлар ўзларидан шундай из қолдирадими, бу хатолар дарё суви ювса кетмайди, одамла-а-а-а-р, деб жар солгинг келади.

Андижоннинг Марҳамат туманидаги Марҳамат қишлоғида туғилганман. Ота ҳовлимизда катта ҳовуз бўларди. Ҳовуз четида бир туп улкан садақайрағоч гуркираб, сояси атрофига салқинлик берарди. Энам раҳматли супада ўтириб тикиш-бичиш қилгани учун ҳовлимиздан одам узилмасди. Катта маҳаллада атиги икки-уч хонадонда ҳовуз бўлгани боис ҳамма челақ кўтариб бизникига келарди. Маталларда айтилганидек, ҳовузнинг қопқоғи йўқ эди, аммо суви жуда тоза сақланарди. Сувга чиққан қўшни аёлга энамнинг айтган гаплари ҳамон ёдим қатларидан акс садо беради: “Келин, сигир соғадиган идишни кўчага кўтариб

чиқманг. Ҳовуздан ботириб сув олиш учун алоҳида пақир олинглар. Тозалаб ювиб, сўритокка илмоқ қилиб илиб кўйинг. Қачон ариққа сув келса тўлдириб қўямиз, ҳовузнинг суви яримласа, маҳалладагилар қаерга сув истаб боради, деб жонимиз ҳалак бўлади”.

Бу шунчаки гап эмас. Табиатнинг бу бебаҳо неъматига ҳурмат, қадр бор бу гапларда. Келин бўлиб тушган хонадонимда ҳам катта ҳовуз ва шундай анъаналар бор экан. Беш-олти йил яшагач, бир-икки маҳалла нарига янги иморат тиклаб кўчиб ўтдик. Ана шунда сув қийинчиликлари бошланди. Ахборотлар кучайган даврга келиб бир кишига йил давомида 60 тонна сув керак бўлади, деган фактларга кўзим тушгач, ўша кунлар ёди юракни тимда-лай бошлайди. 1 килограмм картошкани етиштириш учун 100 литр, 1 килограмм гуруч олиш учун – 4000 литр сув сарфланармиш.

Биз ўша даврларда Яратгандан ёмғир сўрардик. Ора-сира

кўчадаги ариқларга сув келиб қолса, маҳаллада байрам бўларди. Умр йўлдошим уддабурон одам бўлгани учун томдаги қорлар эриса ёки ёмғир ёққанида тарновдан тушадиган сув учун махсус (бетондан) сув сақлагич қуриб берган,

қишу баҳор ўша бетон ҳовузчамизда сув тўпланарди. Қурғоқчилик бошланиши билан “бир челақ беринг”, деб эшик қоққанлар сони ортгандан-ортарди.

Ҳар неъмат исроф қилинса, албатта, уволи ҳам, заволи ҳам бўларкан. Болалик пайтимизда кўчамиздаги ариқда зилол сув оқиб турарди. Бир куни анҳор бўйида юз-қўлимни ювиб ўтирсам маҳалламизда яшайдиган нуроний амаки: “Қизим, шундай оқил инсонларнинг боласи бўлатуриб беақлнинг ишини қиялпсанми, ахир ариқдаги сувдан одамлар ичади-ку”, – деб койган эди. Мен индамай уйга кириб кетдим. Хаёлимда: “Ўзимизнинг кўча, ўзимизнинг ариқдан оққан сувга нега хўжайинлик қилади?” деб гашим келган. Онам ҳам доим: “Ариқдаги сувга ахлат супурма, чойнак-пиёлани бир човғум сув олиб кириб уйда юв, супургини оқаётган сувда чайма”, деб кўп насихат қиларди. Барибир ўз билганимдан қолмасдим. Рўзғор бошимга тушиб сув танқислиги нима эканлигини билган кунларда ўғлим: “Аяжон, кўча бошидаги Маъруф амаки бор-ку, ўшанинг ўрдаклари ариқнинг ичида сузиб юрибди, биз шу сувни ичамизми?” деб қолди. Кўнглимга гашлик чўкди. Ўша одамнинг ёнига бориб: “Нега бундай қиласиз? Маҳаллада ҳамма шу ариқдаги сувдан фойдаланса, кўча бошида яшаб туриб сувни булғасангиз яхши эмас-ку”, дедим. У киши эса: “Сув етти юмаласа ҳалол бўлади. Эшигим олдидан оққан сувга

“Шукур, ариқларда зилол сувлар оқиб турган, ҳар меваси сувга қониб, қуёш тафтидан ёниб, шира бойлайдиган улугъ неъматлар билан сийланган юртда яшаймиз.”

ўзим эгаман, ишинг бўлмасин”, деган. Жаҳлдан вужудим титраб қайтар эканман, қайтар дунё, деган нақл ёдимга тушди.

Ёз ойларида бир маҳаллага йўлим тушди. Кўпчилик гилам ювар, кўча ўртасига ташланган гилам устида ичимлик суви оқиб ётарди. Ўша кўчадаги маҳалла кайвонисига сув исроф бўлаётгани, бу борада маҳалла аҳли билан келишиб олиш зарурлигини айтдим. Қайтишимда бир аёл рўпарамга чиқди. “Сув ишлатиш учун яратилган, пулини тўлаб ҳалоллаб ишлатяпмиз, аралашманг”, деди. Эҳтимол, бундай фикрда яшаётган биргина шу аёлмасдир. Агар шундай бўлса, улар эътиборига мана бу маълумотларни ҳавола қилган бўлардим:

Инсон очликка бир-икки ҳафта чидаши мумкин, аммо ташналикка уч кунгина бардош бера олади, холос. Дунёда тахминан 500 миллион киши сув тақчиллиги кескинлашган минтақаларда яшайди. Дунё ресурслари институти тахминларига кўра, 2040 йилга келиб жаҳоннинг 33 давлати сувнинг ўта даражада танқислиги муаммоси билан тўқнашади. Булар орасида Марказий Осиё давлатларининг барчаси, яъни Ўзбекистон ҳам бор.

Қон босими кўтарилган беморга ҳам, аввало, бир пиёла сув тутилади. Ҳалокат ёки фожиадан даҳшатга тушган одамга сув ичириб, юзига муздек сув сепилади, юраги безовта бўлиб, жони ҳалқумига келган пайтда ҳам сув жонига малҳам бўлади. Шундай пайтда ўша бир пиёла сув топилмай қолса-чи, тополмай қолсак-чи?

Телеканалларда кун бўйи такрор-такрор намоиш этилаётган дори-дармонлар рекламасидан томошабин безор бўлгани бор гап. Шулар орасида сувни тежаб ишлатиш, исроф қилмаслик ҳақида турли роликлар яратилса, бир кўрганда эътиборга олмаса, икки-уч кўрганда кўнгилларга ўрнаша боради-ку! Юз-қўлини юваётган болага онаси бир идишда сув қуйиб турса, тишини ювмоқчи бўлган қизалоқ бир стакан сув билан ораста бўлиб жилмайиб чиқса, буни такрор-такрор кўрган болаларимиз ўрганмасмиди?

Байрам кунлари хорижий мамлакатларнинг биридаги мактаб ўқувчилари ҳақидаги фильм намоиш этилди. Ўша мактабда (эҳтимол ҳаммасида) ҳафтанинг бир кунида “Кўклам” дарси соати бўларкан. Ўқитувчи дала кенгликларига болаларни олиб бориб, уларнинг қўлига теша, куракчалар берди. Ер қандай чопилиши, қандай уруғ қадалиши, ҳатто лой ичидаги чувалчанглари ҳақида батафсил сабоқ берди. Болажонларнинг сумкачасида ҳар хил меваларнинг данаклари, уруғлари бор эди. Лойли тупроқдан шарчалар ясаб, унинг ичига мева данакларини жойлаган болалар уларни ўзлари истаган томонларга ота бошлашди. Ўқитувчи, “Кейинги дарсда унган ниҳолларни парвариш қила бошлаймиз”, деди.

Ҳамма жой кўм-кўк эди.

Тўғри, бизда, айниқса, шаҳарларда ундай дала-туз, кенгликлар кўп эмасдир, аммо боғча ва мактабларда “Табиат ва биз” дарслари мунтазам ўқитилса, болаларимиз юрагида табиатга меҳр уйғонармиди? Ҳеч бўлмаганда катталар барпо этаётган “яшил майдон”ни топтаб кетмаслик кенглигини ўрганишармиди? Кўчаларда, жўмраги носоз кранлардан оқиб ётган сувни кўрса, жони ачийдиган бўлармиди? Арзимаган пулни “аппарат оғзига” қистириб юз литр сув билан машинасини юваётганларга, музлаб қолмасин учун водопровод жўмрагидан милдиратиб сув оқизиб қўяётганларга сувнинг кадр-қиммати нечоғлик баландлигини кўрсатиб қўядиган ҳужжатли фильмлар яратилса, қандай яхши бўларди.

Ахир, ўзбек деган миллатнинг умри заҳматлар орасида ўтди-ку. Ҳазрати Навоий Фарҳод тимсолида фақат эр йигитнинг матонатини кўрсатиш учун сувни тасодифан восита қилмагани аниқ. Бу билан “Сув келтирган азиз” нақлининг умри беш-олти асрга тенг эканлигини уқамиз.

Халқимиз тарихида, босиб ўтган йўлларида сув учун курашлар кўп бўлган. Катта Фарғона канали қурилган пайтда 170 минг киши тер тўккани, 45 кунда 160 километрли улкан канал қазилганини фахр билан тилга оламиз. Бобом раҳматли ўша кунлар ҳақида сўз очганда кўзлари ёниб, гурурланиб ҳикоя қиларди:

— 1939 йилнинг биринчи августи эди. Жуда катта байрам бўлган. Карнай-сурнайлар чалинган, дошқозонларнинг ошлари тортилган. Кетмон, белкуракни елкага ортиб, ҳаммамиз меҳнатга бел боғлаганмиз. Кимлардир темир устунлари бўлма-са, киргоғи бетон қилинмаса катта сув оқса, нураб кетади, уриб кетади деб ишни тўхтатмоқчи бўлган. Аммо халқ бир муштга айланиб, ер қазишга тушди. Хотин-қизлар ҳам кўнгилли бўлиб меҳнат қилди. Тупроқ ортилган қопларни тортиб тепаликка олиб чиқиш қийин бўлганидан аёллар пақирларга солиб тупроқ таширди. Ҳеч ким томошабин бўлмаган. Силласи қуриб, кесакка қоқилиб ерга йиқилганлар ҳам бўлган. Шоирлар бориб шеър ўқиди, санъаткорлар қўшиқ айтиб, рақс тушиб толиққан вужудларга ҳаловат берди. Кетмонлаб канал қазидик, юртга сув келтиришда эл бир бутун халққа айланди, болам. Сувларга сероб бўлдик...

Ҳа, азизлар. Сувларга сероб бўлдик. Ерга бир ҳовуч уруғ ташласак бир қоп дон оламиз. Лекин бир қарашда беҳисоб кўринган ҳар неъматнинг ўлчови борлигини ҳамиша ёдимизда тутганимиз яхши.

Майли, дарёларимиз, булоқ, сойларимиз, шаршараларимиз қувончли, яхши кунларимизга ярасин. Лекин ўша буюк неъматларда фарзандларимиз, уларнинг зурриётларининг ҳам ҳақи борлигини унутмайлик.

Мунаввара УСМОНОВА

МУАЗЗАМ ШАРҚ НАМОЁНДИР..

“SHARQ AYOLI” Халқаро аёллар жамоат фонди 25 ёшда

Одамлар жаҳон харитасида салмоқли ўрин эгаллаган ҳудуд номи билан исмингни бежиз бирга тилга олмайдилар. Бунинг учун ўша маскан фуқароларига, дейлик, аёллари, болаларига сенинг яхшигина меҳнатинг сингиган бўлиши керак. Ижтимоий тармоқларни мунтазам кузатадиган мухлисларимиз гап “Sharq ayoli” Халқаро аёллар жамоат фонди таъсисчиси ва бошқарув раиси Саодат Ғофуровна Турсунбоева ҳақида бораётганини сезишган бўлса, ажаб эмас. Жамғарма бундан қарийб чорак асрларча олдин “Ҳар бир оилага тинчлик-тотувлик ва фаровонлик” шиори ва “Ривожланган фуқаролик жамияти учун инновациялар” концепцияси асосида ўз фаолиятини бошлаган эди.

Нафсиламрини айтганда, Яратган зот бани башарга бир хил жисму жон берган. Тўғри, уларнинг шаклу шамоили, ранги, чизгилари ҳар хил бўлиши аниқ, лекин тўрт муча ҳаммада бор. Аммо одамзод бу берилмишлардан турлича фойдаланади. Кимдир бор куч-қувватини фақат ўзи, ўз оиласи учун сарфлайди, бошқа биров эса шугинага ҳам ҳафсала қилмайди. Кимлардандир сўраб, ялиниб рўзгор тебратади. Яна шундай

тоифа инсонлар борки, улар ўзидан кўра кўпроқ ўзгалар учун елиб-югуради. Бевозталиқ, бедорлиги, жоннисорлиги ўзгаларнинг қувонч-ташвишлари билан боғлиқ бўлади.

Саодат Ғофуровна ҳам ана шу учинчи тоифадагилар сирасига киради. Ахир, электрон саноати муҳандиси, деган мутахассислиги бўлса, Ўзбекистон Фанлар академиясининг “Электроника” илмий-текшириш институти, “Миконд” (“Оникс” – Ҳарбий-саноат комплекси) заводи каби бир неча ўз даврининг нуфузли корхоналарида меҳнат тажрибаларини орттирган бўлса, бугунги техника ривожланган замонда давлатнинг бир муқим ташкилотиди бемалол ишласа ҳам бўларди. Аммо у доимий ҳаракат, доимий фидойилик талаб қиладиган серғалва, серташвиш фаолиятни танлади. Қаҳрамонимиздан бу ҳақида сўраганимизда:

– Онам Тўхтажон ая кутубхоначи бўлганлар. Биз – олти нафар фарзанд китоблар ичида катта бўлганмиз. Отамиз Ғофур Отабоев уруғчилик соҳасининг йирик олимларидан эди. Ўзбекистон селекционерлари эришган катта муваффақиятларда раҳматли отамизнинг муносиб улушлари борлигидан фахрланамиз. Уйимизда дастурхон бошида ҳам маиший суҳбатлар бўлмасди. Жамият об-ҳавоси ҳамиша хонадонимизга оқиб кириб турарди. Шунинг учун ҳаммамиз юртга, юртдошлари-

мизга дахлдорлик туйғуси билан улғайганмиз. Ака-укаларимиз Бахтиёр, Илҳомжон, Баҳодирлар фан доктори, фан номзодлари мақомида элу халқимизга илм йўли билан хизмат қилган, қилаётган бўлса, биз – синглим Сайёра Отабоева (у ҳам жамғармаимизнинг таъсисчиларидан бири – эксперт-таҳлилчи) билан ёнма-ён туриб зиммамизга олган вазифаларни тўла-тўқис бажаришга ҳаракат қиляпмиз. Банк соҳасининг йирик мутахассиси, кичик синглимиз Дилором Акрамова ҳам бизни ҳамisha қўллаб-қувватлайди. Бир сўз билан айтганда, ҳаммамиз кўпчилик хизмати учун туғилган одамлармиз, – дея жавоб берди.

Дарҳақиқат, миллатимиз хотин-қизларининг оилапарварлиги, дид-фаросати, уқуви, халқона айтганда, удли-шудли эканлиги исбот талаб қилмайдиган ҳақиқат. Саодат Ғофуровна ўзи таъсисчи бўлган жамғарма ёрдамида минг бир сифатга эга бўлган хотин-қизларимизнинг ўзига-ўзини танитиш, ботинларида яшириниб ётган имкониятларини юзага чиқаришдек зарурий жараёнга восил бўлди. Опа интизомли, ҳаракатчан жамоаси ва турли халқаро ҳамда маҳаллий ташкилотлар билан ҳамкорликда йиллар давомида амалиётга татбиқ қилган лойиҳаларини шарҳласа, катта китоб бўлади. Биз журналимиз имкониятлари ва йўналишидан келиб чиқиб кейинги даврларда амалга оширилган баъзи нуқталарга тўхталамиз.

Мамлакатимиз раҳбарининг рақамли иқтисодиётга ўтиш билан боғлиқ та-

лабларидан келиб чиқиб, “Аёл ва рақамли иқтисодиёт” йўналишида кенг кўламли ишлар олиб борилди. Жамғарма USAID нинг Марказий Осиёда тадбиркорлик ва ишбилармонлик муҳитини ривожлантириш грант маблағларини жалб қилди. Гендер қўмитаси билан биргаликда икки ярим минг нафар атрофидаги хотин-қизларга электрон тижорат асослари ҳақида пухта билим берилди. Ишга зарурияти, куч-қуввати бўлган, лекин имконият йўқлигидан уйда ўтирган ўнлаб опа-сингилларимиз имтиёзли кредитлар олиб, ўз кичик бизнесларига асос солдилар. Қисқа муддатли таҳсил давомида тикувчилик, тўқувчилик, асаларичилик ва бошқа ҳунармандлик турлари бўйича фаолият бошлаган хусусий, оилавий тадбиркорлар ўз маҳсулотларини интернет орқали сотиш, яна шу йўл билан буюртмалар олишдек қулай имкониятга эга

бўлдилар. Жамғарма эзгуликка маблағ тикишни ният қилган ташкилотларни мунтазам кузатиб турган ўткир кўзга ўхшарди. Кўп ўтмай юқоридаги ташкилотнинг яна бир йирик лойиҳаси – “Агробизнесни ривожлантириш”нинг гранти қўлга киритилди ва уч юз нафар атрофидаги аёллар мақсадли мутахассисликлар бўйича рақамли касбларга ўқитилди. Онлайн дўконлар очиш бу қулайликларнинг навбатдаги босқичи бўлди. Биргина Қашқадарё вилоятининг ўзида 70 га яқин онлайн дўконлар очилди. Тошкент вилоятининг туманлари, хусусан, Пискент тумани аёллари савдо-сотиқнинг бу замонавий, осон, тезкор усулини жадал суръатларда ўзлаштириб олишди. Бир неча иқтидорли ёшларнинг ўз маҳсулотлари бўйича рекламалари айрим давлатларнинг электрон майдонларида айлана бошлади.

Евгений Примаков асос солган “Россия гуманитар миссияси” АНО ва Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги билан биргаликда амалга оширилган “Қишлоқ мактаблари негизида ақлли синфларни яратиш ва мактаб кутубхонасини жиҳозлаш” лойиҳаси ҳам муваффақиятли амалга оширилди. Жиззах, Тошкент, Наманган вилоятларидаги бир неча мактаблар энг замонавий техника воситалари билан жиҳозланди. Дейлик, Зомин туманидаги 60-мактаб, Наманган шаҳридаги Ибрат номидаги ижод мактаби, Зангиота туманидаги 32-мактаб... Аслида маънавият, маърифатга сарфланган маблағ, меҳнат натижалари дарров кўзга ташлана қолмайди. Аммо замон тезкорлиги боисми ёки фарзандларимизнинг ахборот олиш имкониятлари кенгайгани туфайлими “Sharq ayoli” саъй-ҳаракати билан электрон китоблар ўқиётган, онлайн тарзда танловларда иштирок қилаётган, қизиққан соҳалари бўйича қўшимча дарслар ўқиётган ўқувчиларнинг билим сифатларидаги ижобий ўзгаришлар қисқа муддатларда намоён бўлмоқда.

Ўзини юрт ҳаётига дахлдор билган инсон учун иккинчи даражали жабҳанинг ўзи йўқ. Биргина 2022-2023 ўқув йили давомида қишлоқ мактабларининг икки юз нафардан зиёд иқтидорли мактаб битирувчилари Россия давлатининг университетларига ўқишга юборилди, эртага улар Ўзбекистонга интеллектуал бойлик бўлиб қайтади. Инсон омилини кучайтиришга хизмат қилади. Биз фаолиятини ёритаётган мазкур фонд бу кенг кўламли жараёнда аксарият ҳолларда волонтерлик вазифасини адо этади. Барибир кимдандир маблағ бор, у ўз маблағи орқали фаолиятини реклама қилиб, каттарок майдонларни эгаллашни истайди. Бошқа биров учун эса ўша маблағ зарурият. Бу икки тарафни бир-бирига яқинлаштириш, ишонтириш, энг муҳими, тарафларнинг манфаатдорлигини таъминлашни ўрни-ўрнига қўйиб адо этаётган хизмат ҳам жуда юқори даражада бўлиши керак. Шунинг учун Саодат Ғофуровна ўз тизимида ишлаётган 37 нафар раҳбар, 400 нафар атрофидаги волонтерларни талабчанлик билан назорат қилади. Ички ишлар вазирлиги билан имзоланган меморандум доирасида амалга оширилаётган “Меҳр” лойиҳасини ўзбекона инсонпарварликнинг бир кўриниши, деб баҳолаш тўғридир. Аёллар колонияларида ташкил қилинаётган психолог суҳбатлари учун энг тажрибали мутахассислар жалб этилади. Ҳафтанинг маълум кунда улар жазо ўтаётганлар ҳузурида бўлиб,

Фазилат Баҳритдинова

Маҳмуда Каттахўжаева

Адиба Усмонхўжаева

руҳий изтиробларини енгиллаштириш, ёруғ кунларга ишонтириш учун бор билим ва тажрибаларини ишга соладилар. Натижада умидсизлик, армонлар ошғени бўлган масканларга ҳам бахтиёрликка илинж туйғулари кириб бормоқда. Бу жараёнда "Аёллар психологияси асослари" лойиҳаси раҳбари Гулнора Маҳмудованинг билим ва тажрибалари қўл келмоқда.

– Йигирма йилдан зиёд Тошкент тиббиёт академиясининг кўз касалликлари кафедрасини бошқарган профессор, тиббиёт фанлари доктори Фазилат Баҳритдинова ва унинг ҳамкасблари, шогирдлари ҳамкорлигида амалга оширган "Ёрқин нигоҳ" лойиҳамиз алоҳида эътиборга лойиқ, – дея бу савобли ишга бош қўшаётган ҳар бир инсон исми-шарифини катта ҳурмат билан суҳбатимизга олиб киради фонд раҳбари. – Зангиота туманида инновацион кабинет ташкил қилдик ва Жанубий Корея давлатидан ниҳоятда зарур функцияларни бажарувчи, катта қийматга эга тиббий ускуна олиб келишга эришдик. Минглаб аҳолимиз кўзлари минитомография ёрдамида текширувдан ўтказилди. Текширув натижаси талаб қилса, офтальмологлар уларни лазеротерапия кабинетида ўтказишади. Биласиз, ҳозир аксарият кишиларнинг кўриш қуввати пастроқ. Айниқса, ёшлар кўзойнак тақишдан андиша қилиб, линза қўйишяпти. Бунинг ҳам муаммолари бор. Биз тавсия қилган лазеротерапия ўнта сеансда кўриш қувватини бир неча бор кучайтиради.

Юқорида таъкидлаганимиздай, "Sharq ayoli"га бегона майдоннинг ўзи йўқ. Мактабларга қуёш батареясини ўрнатиб бериш, ҳомийлик ёрдами – кийим-кечакларни эҳтиёжманд оилаларга тарқатиш, маънавий-маданий меросларимиз, қолаверса, замондош аёллар ҳақида китоблар чоп этиш, инновация оламига ўз ғоялари билан кириб келаётган ёш олималарнинг илғор лойиҳаларини қўллаб-қувватлаш, тарихимиз, бугунимизнинг аҳоли учун фойдали бўлган воқеа-ҳодисалари ҳақида ҳужжатли фильмларни суратга олиш... Осонгина тилга кўчаётган бу ишларнинг ҳаммаси жуда катта ҳаракат билан, маблағ билан ўртага келади.

– Биз бежиз ҳадеб "Инновация" тушунчасини такрорлаётганимиз йўқ. Ҳар бир охирига етказган ёки давомли олиб бораётган ишларимизда объектга янгича ёндашув ғояларимиз марказига чиқади. Масалан, узоқ йиллар раҳбарлик лавозимида фаолият олиб борган таниқли олима Ҳалима Алимова ҳақида ҳужжатли фильм қилдик. Шу аёлнинг ота-онаси Иккинчи жаҳон уруши даврида жанггоҳлардан келган беш нафар етим болани олиб боққанини, олиманинг ўзи тўққиз нафар ўғилдан сўнг дунёга келгани, оиласининг суюқлиси бўлганини томошабинлар ўша ҳужжатли фильмдан билиб олишди-да... Биз яна улуг ёшда ҳам ижтимоий ҳаёт майдонида фаол Дилбар опа Фуломова ва мураккаб даврларда миллатимиз эътиқодини собит туриб ҳимоя қилган Бобохоновлар сулоласи вакили Шамсиддин Бобохонов ва унинг рафиқаси Шоирахонлар ҳақида ҳам томошабинларга янгилик берадиган ҳужжатли фильмларни суратга олдик.

"Sharq ayoli" 2020 йилда Сенат томонидан ўтказилган "Энг фаол ННТ гендер тенглиги" танловида ғолиб бўлди. Орадан икки йил ўтиб, Адлия вазирлиги томонидан "ТОП-20 – "Энг шаффоф ташкилот" қаторида эътироф этилди. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг Ўзбекистонда репродуктив саломатлик бўйича дастурлари координатори, профессор, тиббиёт фанлари доктори Маҳмуда Каттахўжаева раҳбарлигида олиб борилаётган "Ўзбекистонда аёлларнинг репродуктив саломатлигини мустаҳкамлаш" ва "Бачадон бўйни саратонини эрта ташхислаш учун визуал скринингни жорий этиш" лойиҳалари доирасида ўтказилган ва ҳозир ҳам давом этаётган текширувлар, муолажалар опа-сингилларимизнинг умрига умр қўшмоқда, десам янглишмаган бўламан. Тошкент тиббиёт академияси реабилитология, халқ табobati ва спорт тиббиёти кафедраси мудир, жамғармамизнинг ижрочи директори Адибахон Усмонхўжаева раҳбарлик қилаётган "Ўрта ва кекса ёшдаги аҳо-

Гулнора Маҳмудова

Зухра Раупова

ли учун жисмоний фаоллик дастурларини ишлаб чиқиш”, “Турли патологиялари бўлган беморларни тиклаш босқичларида реабилитация дастурларини ишлаб чиқиш” каби лойиҳалар ёши улугъ ёки саломатлигида нуқсони бор хотин-қизларни фаол ҳаётга қайтаришга хизмат қилмоқда,

Саодат Турсунбоева жамғарма фаолияти, унга ёрдам бераётган ҳамкорлар, ҳомийлар ҳақида сўз очса, шу тарзда очилиб гапиради.

Фонд раиси “Медилифе-фарма” инновацион фармацевтика компания асосчиси, жамғарманинг раис ўринбосари Зухра Раупова раҳбарлиги ва ҳомийлигида амалга оширилаётган “Қандли диабет билан оғриган болаларга ёрдам бериш” ижтимоий лойиҳаси ва халқимизнинг барча қатламларига хизмат қилаётган бошқа лойиҳалар билан батафсил таништирар экан, бизнинг командамиз фақат яхши инсонлардан иборат, дея гурурланди.

Гап мавзуси ўзига келганида: – Мени кўяверинг, – дея камтарлик қилади.

– Устозимизнинг фидойи заҳматлари “Шухрат” медали, “Мўътабар аёл” кўкрак нишони каби мукофотлар билан тақдирланган. “Илмий ҳамкорликни ривожлантириш” – “Знание” Халқаро ассоциациясининг олтин медали ва АҚШ, Жанубий Корея, Греция каби давлатларнинг диплом ва сертификатларига лойиқ

Опа-сингиллар – Саодат, Сайёра, Дилором

кўрилган. ЮНЕСКОнинг “Марказий Осиёнинг машҳур аёллари” рўйхатига ҳам киритилган, – дея опа ҳақидаги фикрларни тўлдиради фонд жонкуярларидан бири Матлуба Мирсотова. – Халқ депутатлари Тошкент вилояти Кенгаши депутати сифатида ҳам сайловчилар билан белгиланган муддатда учрашувлар ўтказади. Мен бу учрашувларда опанинг ўткир сиёсатдон, ажойиб нотик эканликларини кашф қилганман. Устозимиз фақат ташкилот ҳаётида эмас, оилавий жиҳатдан ҳам бизга ўрнак. Турмуш ўртоқлари Тоҳир Парпиевич – агроном-энтимолог. Ўғиллари Камолиддин – юрист, нуфузли бир компанияни бошқаради. Келинлари Ширин ҳам олий маълумотли иқтисодчи. Қачон қадамимиз етса, хонадонларида осуда, покиза бир ҳаёт нафасини ҳис қиламиз. Зиёли оилада сулоланинг энг гўзал фазилатларини ўзида жамлаган Муҳаммаддиёр, Исфандиёр, Асилбек исмили набиралар улғаймоқда...

Шу тарзда яхши бир кайфият билан яқунланган суҳбатимизни қоғозга тушириб, сўнгги нуқтани кўяр эканман, ҳар бир қаҳрамоним билан мен севадиган, қувончу ташвишларига ўзимни шерик биладиган “Ўзбек аёли” деган тушунча тобора мукамаллашиб, тобора юксалиб бораётганини ҳис қиламан. Унинг либосига аллақайлардан илашган хас-чўплар ўткинчига ўхшайди. Ботиний бир ишонч билан:

– Эртага бугундан ҳам яхши бўлади, – деб шивирлайман.

Қутлибека РАҲИМБОВА

МАРДЛИК МАКТАБИ

Ўзбекистон Қуrollи Кучлар академиясида “Аскар оналарини шарафлаймиз!” шиори остида бўлиб ўтган тадбирда республикамизнинг турли ҳудудларига муддатли ҳарбий хизматга чақирилган аскарларнинг ота-оналари ҳам иштирок этди.

Ҳарбий либоси ўзига ярашиқли забардаст ўғлонларнинг оналари жигарбандларининг бугун Ватан олдидаги йигитлик бурчини адо этаётганини кўриб бениҳоя севиндилар. Уларнинг дил сўзларига қулоқ тутдик.

– Бир қиз, уч ўғилнинг онасиман. Ҳозирда кенжа фарзандларим Ҳасан ва Ҳусанлар ҳарбий хизмат ўтамоқда, — дейди чустлик Зулхумор Усвалиева. — Уларни шу пайтга қадар кўздан йироққа жўнатган эмасмиз. Аммо гўдаклик чоғидаёқ болаларимни ҳарбий кийимда кўришни орзу қилардим. Бир эмас, икки аскар ўғлимнинг бугун виқор билан турганини кўриб, орзуйим ушалганига шукур қилдим. Эгизаклари бор сулолага яна қўшалок фарзанд беради, деган гап бор-у халқда ҳам, тиббиётда ҳам. Аллоҳдан сўраб турибмиз, ўша муборак кунларга етказса, набираларим ҳам улғайиб, амакиларидек аскар либосини кийиб кўзимни қувонтирса, она юртимиз ҳимоясига доим шай турса, дейман. Бугун кўнгатлими кўтарган яна бир жиҳат шу бўлдики, муддатли ҳарбий хизмат бурчини ўтаётган аскар йигитларга қилинган шароит – ёруғ ва шинам хоналар, мазали ва фойдали таомлар, илм олиши учун кутубхоналар, чиникишлари учун замонавий спорт заллари – эҳ-ҳе, имкониятларни санасам адоғи йўқ. Кўриб ҳавасим келди, очиги. Эгизакларим армияда тўлишиб, Алпомишдек келбатли йигитлар бўлганини пайқадим. Келгусида ҳам шу соҳада хизматда қоламан дейишса, бажонидил дуо бераман.

Тадбир чинакам дийдорлашув даврасига айланиб кетди. Турли вилоятларда хизмат бурчини ўтаётган аскар йигитлар саҳнадаги улкан экран орқали яқинлари билан дийдорлашди. Бир йигит экран орқали кимнидир излаётгандай туюлди. Ёнимизда ўтирган аёл ўрнидан секин туриб саҳна томон йўналди ва микрофонга яқин келиб: “Ахбор, болам, мен шу ерданман, мени кўряпсанми?”

деди. Наманганлик аскар йигитлар Ахборга микрофон тутишди. У дил изҳори ва соғинчли шеър орқали ифода этганда зал яна бир қалқди... Она-бола суҳбатидан сўнг биз ҳам Ахборнинг онасига яқин бордик:

– Ўғлимнинг болалиги пойтахти азимда ўтди. Кичкиналигидан ниҳоятда шўх эди. Эслайман: беш ёшлигидаёқ ишдан қайтганимда биринчи қиладиган ишим уни излаш бўлар эди. Бувисининг кўзини шамғалат қилиб, ҳали нариги маҳалладаги болалар билан ўйнагани кетар, ҳали ўзидан катта ўртоқлар топиб, тўп тепгани узоқ-яқиндаги майдонларга боришарди. Хуллас, ўғил бола, майли кўзи пишсин, кўча кўрсин, ҳадеб тергайвериб синдириб қўймайлик, деган ўй-хаёл билан яшардик. Отасининг бевақт ўлими оиламизга катта зарба бўлди. Бу хабарни эшитганимизда Ахбор 12 ёшни қаршилаган, ўсмирлик остонасида турган йигитча эди. Иккита фарзандни вояга етказиш, моддий таъминлаш, табиийки, менинг чекимга тушди. Моддий таъминотини-ку амалладим, яқинлар қараб туришмади. Аммо оилада фарзанд, айниқса, ўғил боланинг тарбиясида отанинг ўрнини биров босолмас экан. Ёшлиқдан шўх ўғлимнинг хулқ-атворида ўзгаришлар сезила бошлагач, бу ҳақиқатни янаям чуқур англаб етдим. Армия ёшига етса, уни биринчилар қаторида юборишни ният қилиб қўйдим. Вақти келганда, кутганимдек, армияга чақирув қоғози келганда ўғлим рўйхушлик бермади. Ҳарбий комиссариатга ўзим бордим: ҳолатни тушунтирдим. Уларга катта раҳмат, вазиятни тўғри баҳолаб, ёрдам беришди. Ўғлим билан суҳбатлар ўтказиб, унга тўғри йўлни кўрсатишди. Қасамёд маросимига борганимда эса ўғлим буткул ўзгарганини, ўзим кутганимдек интизомли, қатъиятли йигитга айланганини кўриб қувондим. Бунинг учун унинг командирларига раҳмат айтаман, — дейди Гулноза Машарипова.

Ҳа, чиндан ҳам армия – ҳақиқий ҳаёт мактаби. Бу мактабда сабоқ олганлар мардлик, жасорат дарсларида тобланадилар. Ўзини Ватан ҳимояси учун бурчли, масъул ҳисоблайдилар. Бундай ўғлонларни вояга етказётган миллат оналари эса ҳар қанча эъзоз ва шарафга лойиқдирлар!

Наргиза ЮНУСОВА

Истеъдодли адиба Меҳринисо Қурбонованинг "Яшаш осон эмас", "Муҳаббат мавсуми" насрий асарлари чоп этилган. Аёл қалбининг зариф кечинмалари, муҳаббат қувончлари ва изтироблари унинг самимий руҳдаги ҳикояларига гоҳ ёрқин, гоҳ маҳзун оҳанглар бахш этади.

СЕН БИР ГУЛСАН

Ҳикоя

Малоҳат ҳар йили илк баҳор байрамида турмуш ўртоғидан гул кутади. Аммо худди атайлаб қилгандек, эри шу куни қаёққадир кетади ёки уйга ширакайф бўлиб қайтади.

Ижтимоий тармоқларда байрам арафасида “Сизга гул совга қилишларини хоҳлайсизми, пулми?” тарзида сўровнома ўтказишлари дард устига чипқондай бўлади. Кимдир гул дейди, яна кимдир пул керак, дейди, яна кимдир эса ҳам гул, ҳам пул керак, дейди. Кўнглимнинг кўчалари!

Малоҳатга айнан чиройли гул керак! Болалари ҳали кичкина: оналарига гулдаста совга қилишларига анча қовун пишги бор. Эр деганлари нима совга қилай, дейишни хаёлига ҳам келтирмаган бўлса керак. Шунинг учун гулдаста тугул, бир дона атиргул ҳам совга қилмаган. “Шундай экан, умид қилиб нима қиласан, тушингда кўрасан гулни!” Баъзан шундай деб ўзини ўзи совутмоқчи ҳам бўлади.

Бирга яшаётганларига ўн йил бўлди. Турмуш қурганларининг еттинчи йилимиди, эри саккизинчи март куни икки дона ясама гул кўтариб тиржайиб кириб келди. Малоҳатга жуда алам қилди, эшитилар-эшитилмас “рахмат” деб бурчакдаги жавон ичига ташлаб қўйди. Янаги йили эри аёллар байрами арафасида жавон ичидан нимадир қидириб, улоқтирилган ўша ясама гулларни топиб олди ва сувга бир чайиб, яна аввалги ҳолатда аёлига узатган. Малоҳат олгану эри чиқиб кетгач, гулларни деразадан кўчага улоқтирган эди ўшанда.

У аёллар журналида ишлайди. Бугун бош муҳаррирнинг топшириғи билан муштарийлардан тушган саволларни йиғиб, жавоб олиш учун психолог ҳузурига йўл олди. Автобусга ўтирган Малоҳат йўл-йўлакай қовозга чиқарилган саволлар билан танишиб борди. Унинг диққатини бир савол тортди.

– Ҳурматли психолог! Менинг орзуйим эримдан совга олиш. Лекин у киши бирон марта менинг бу истагимни бажо қилмаган. Ишора қилиб айтганимда ҳам, “Ойнаи жаҳон”да фильм намойиш этилаётганида аёлига табассум, меҳр билан гул узатган эркакларни кўрганида ҳам шундай совга билан кўнглимни олишга ақли етмайдиган одам билан яшайман. Мени худбинликда айбламанг, илтимос. Гап эътиборда! Кўча тўла гул дўконлари. Ёнидан неча марталаб ўтаётган эркакнинг наҳотки аёлига, кичкина бўлса-да, гулдаста сотиб олишга фаҳми етмаса? Мен эримни кўчадан келиши билан чиройли кутиб олиб, олдида дарҳол иссиқ таом қўядиган, болалари учун жонини жабборга берадиган, орқасидан ҳуда-беҳудага кириб келаверадиган меҳмонларини чарчаб, толиқиб турсам-да, табассум билан кутиб оладиган хотин сифатида керакман. Ростки, бу одамдан кўнглим совиб кетган. У билан ажрашмоқчиман!

Эридан гулдаста кўрмагани учун ажрашмоқчи эмиш! Шунақаси ҳам бўларкан-да! Момоларимиз, оналаримиз бош эгаларининг гул совга қилишларини ку-

тишмаган, ҳатто, уларнинг даврида бундай русум ҳам бўлмаган. Оиласи билан қорнилари тўқ, хотиржам, тинч яшашса бўлди, аслини олганда очигаям, тўқигаям чидашган. Пешоналарига битилган шу эр, шу хотин билан ўлгунларича умргузаронлик қилишган. Малоҳат шундай ўйлар ичида ўтириб, ўзидан уялиб кетди. Саволдаги дард унинг ҳам дарди эди. Арзимаган, ҳа, арзимаган гулдаста олмагани учун ажрашмоқчи бўлаётган аёлдан ранжиди. Эсига ҳамиша чаккасига ҳовлида гуркираб ётган райҳонларнинг бир-икки япроғини тақиб оладиган момоси тушди. Райҳон иси анқиётган юзларига юзини босганида боладек қикир-қикир куларди раҳматли.

Психологга бирин-кетин саволларни берди. Ўттиз беш ёшлардаги жиддийгина йигит жавоб бераркан, Малоҳат унинг айтганларини диктофонига ёзиб ола бошлади. У гулдаста ҳақидаги саволга жавоб олишни сабрсизлик билан кутаётган эди. Суҳбат ўша нуқтага келганида психолог пешонасини ушлаб жимиб қолди.

– Мана, сиз нима деб ўйлайсиз? – саволга савол билан жавоб берди у. – Эри гулдаста тутқазмагани учун ажрашаётган аёл ҳақидаги фикрингиз қандай? Болаларини тирик етим қилиб ажрашишга арзийдими ўша...ўша бир тутам супурги?

– Билмадим, билмасам... – деди Малоҳат дафъатан гап топа олмай. – Менимча, бошқа сабабиям бўлса керак?

– Бошқа айбларини айтмаган-ку...

– Биласизми, кўпчилик аёллар турмуш ўртоқларининг бад қилиқларини кўчага чиқариб, дoston қилишни истамайдилар. Балки, бу аёл ҳам... Малоҳат гапини ярми-

да тўхтатди.

Психолог эса қизишиброқ гапини давом эттирди:

– Шу аёлнинг эри вояга етган хонадонда эркаклар аёлларига бирон марта гул совға қилмагандир. Буни кўриб ўсган йигитча бир кун келиб, уясида кўрганини қилгандир. Аёллар ҳам ҳар хил. Кимдир гул шайдоси, яна кимдир пул шайдоси. Масалан, мен аёлимга ҳар замонда пул бераман, хоҳлаганингни ол ёки бошқа эҳтиёжларингга ишлат, дейман. Биз пойтахтнинг қоқ марказида яшаймиз. Аммо жуфти ҳалолимнинг кўнглида гулга иштиёқ борлигини сезмаганман. Пул тутқазганимда эса қувончдан кўзлари порлайди. Опам бунинг акси. Поччам кўп азоб бергани учун ёш-

Маҳкам Абдуллаев чизган сурат

лигида икки боласи билан ажрашиб кетган. Ўгли тез-тез гоҳида атиргул, гоҳида чиннигуллар опкелиб онасини хурсанд қилишни яхши кўради. Тунов кун борсам, жияним бир даста сиёҳранг чиннигуллар олиб келибди. Опамнинг қувончдан кўзлари ёшга тўлди. “Кўряпсанми, бу гуллар менинг шунча йиллар давомида тортган машаққатларимни бирзумда ювиб юборди, бекорга яшамабман, умримни шуларга бағишлаганимга берилган мукофот”, – деди.

– Ана, кўрдингизми? Бунинг қувончи, барибир бошқача. Назаримда, Аллоҳнинг бу беназир мўъжизаси энг аввал Аёл зоти-ни хурсанд қилиш учун яралгандай. Шунинг учун опангиз бахтиёр, – деди Малоҳат. – Савол эгасига нима деб жавоб берамиз?

– Диктофонингизни қайта ёқинг, ўчиргандингиз, шекилли, – деди психолог. – Саволга жавоб бермасак бўлмас. Хоҳлайсизми йўқми, Сизнинг ҳам ўзингизга яраша феъл-атворингиз бўлганидек, эрингизнинг ҳам ўзига яраша фазилату хислатлари бор. Лекин жуфтингиз қандай бўлишидан қатъий назар, яхши томонларига ҳам аҳамият беринг. Бу дунёда ким ҳам мукамал? Ҳар биримизнинг ўзимизга яраша баланд-паст жиҳатларимиз бор. Эру хотин яхши ниятлар билан бир ёстиққа бош қўйишса-ю, бир камчилигини топиб олиб, ажрашиб кетаверишса... Бу ёқда болаларнинг ҳоли нима кечади? Келинг, ҳаёлларингизни йиғиштириб олинг, жуфтликда кечган бахтли кунларингизни ёдга олинг. Олти йил яшаб қўйибсиз. Наҳотки, ҳаётингизда турмуш ўртоғингиз билан боғлиқ бахтли, ёқимли кунлар бўлмаган? Ўйлайманки, бундай кунлар хотирангизда албатта, бор. Ўйлаб топишга ҳаракат қилинг. Бахтли бўлинглар.

Малоҳат суҳбатни якунлаб, ишга қайтаркан психологнинг савол эгасига: “Эрингизнинг яхши жиҳатларини бир ёдга олинг”, деган гаплари эсига тушаверди.

... Унинг иккинчи туғуруғи анча оғир кечди. Палатадаги учала аёлнинг ҳам чақалоқларини икки-уч соатдан кейинок қўлларига тутқазишган. Унга гўдагини беришмагани учун алам ва оғриқлардан бошини кўрпага буркаб йиғлаб ётганида, ҳамширанинг жонҳолатда: “Бу ёққа кирманг, кириш мумкинмас”, – деган қичқи-

риги эшитилди ва нима гаплигини билиш учун бошини кўтариб қараса, эри эшик олдида бир даста райҳон аралаш сариқ, қизил гулларни кўтариб турибди. Туфлиси, шимининг почаси лойга беланган. Палатадаги аёллар ҳангу манг бўлиб қолишди.

– Яхшимисан? – деди эри. – Ўғилча қалай, ўғилча? Исмини Умар қўямиз. Эшитяпсанми?

– Хўп, майли, – деди Малоҳат ҳайрон бўлганича. – Бу нимаси? Буларни қаердан суғуриб олдингиз? Ҳаммаёғидан чакиллаб сув томаяпти!

– Опамдан келингизга нима оборай десам, гул обор, деди. Ахтариб гул дўконини тополмадим. Туғуруқхона олдида мана булар ўсиб ётибди. Яқинда суғоришган экан. Нима бўлса бўлар деб, томир-помири билан суғуриб олдим. Ҳаммаёғим расво бўлди. Қоровул ортимдан қувлади. Хуллас, мана сенга гул! Мен кетдим. Ишга боришим керак.

Малоҳат ҳозир шулар ҳақида ўйлар экан, кўз олдига эрининг ўша суврати келди: қўлидаги гуллардан сув томиб турибди, пойабзали, шимининг почаси лой.

Автобусга ўтирганида телефонига кимдир ёзув юборди. Очиб қараса, кадрдон дугонасидан экан. “Бугун эрим мени қаттиқ хафа қилди. Бир умр шу инсонга пойи патак бўлдим, оғзидан чиққанини муҳайё қилдим. Аммо бир оғиз ширин сўзи йўқ. Кеча укам мендан хабар олгани кирувди. “Сиз поччамнинг қулисиз! Қадрингизга етмайди”, – деди. Укам кетганидан кейин роса эзилиб йиғладим. Ҳақиқатан ҳам мен қулман, қулман!”

Ўша заҳотиёқ дугонасига жавоб ёзди:

“Азизам, куйинма. Минг афсуслар бўлсинки, эркакларимиз аслида биз уларнинг эмас, Аллоҳнинг қули эканлигимизни дунё яралганидан бери англаб етишмаган. Бир нарсани тушуниб етгинки, тақдиримизга бежизга шу инсонлар ёзилмаган. Улар бизнинг қазои қадаримизгача битилган қўриқчиларимиз. Унга қанча бош кўтарсанг, қанча нолисанг, қанча қарши чиқсанг, ўзингга, ҳа, фақат ўзингга жабр қилаётган бўласан. Ҳар нима бўлишидан қатъий назар, ким нима демасин, сен қул эмассан, сен бир гулсан! Гулки ифорлари, ҳатто тиконларидан ҳаёт қувончлари сочиладиган гулсан!”

ТУПРОҚҚА КЎМИЛДИ

Матбуотчилар кўчаси 32-уй. Шеърларимни бир қучоқ гулдек кўтариб, “Ўзбекистон адабиёти ва санъати” газетасига олиб бордим. Ичкарида телефонда гаплашаётган Рустам аканинг овози йўлакка эшитилиб турар, қия эшикдан мени кўриб имлади, ичкарига кирдим. Ноқулай бўлса-да, суҳбатни эшитиб, тўғрироғи, кутиб турибман. Рустам аканариги тарафдан келаётган аёл кишининг сўзларини гап эшитаётган боладек хайрихоҳлик билан тингляпти, сўнг мени куттирмаслик учунми, “Хўп, эна, хўп майли” дея гўшакни қўйди, сўнг, “энамга хўп демасак бўлмайди”, деди кулиб каминага юзланаркан. Йиллар давомида устоз ижодкор билан кўп жабҳада йўлларимиз кесишди, ижод ҳақидаги суҳбатларидан баҳраманд бўлдик. Лекин бугун устоз ижодкорнинг ўша ўктам, дилбар онаси ҳақида гурунглашишни дилга тугдик. Демак, бу гал Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими, Қорақалпоғистон халқ шоири Рустам Мусурмон билан суҳбатлашамиз.

– Болалик қайтиб келмас тушдек, гўё. Бу мунаввар тушни киши бир умр согиниб яшаса керак. Қашқадарё вилоятида кечган ўша маъсум дамларни эсласак.

– Китоб туманининг Яккатут қишлоғида туғилганман. Онам қишлоқ

тиббиёт бўлинмасида “санитарка” бўлиб ишларди. Мени ўзи билан ишга олиб борарди.

Дунёни англай бошлаган болалигимни эслайман. Онам ишлайдиган қишлоқ тиббиёт бўлинмаси ёнида 6-бригадининг шийпони бўларди. Далага пахта теримига чиққан ёш оналар гўдақларини шийпондаги яслига топшириб кетишарди. Онам ҳам ясли момога ташлаб кетаётган пайт оёқ-қўлларимни типирчилатиб, қаттиқ хархаша қиламан. Қаёқда. Эшик занжирлаб ёпилади-ю, ясли момонинг қўлига тушарман. Мусурмон бобомнинг укаси Бердимурод бобомнинг аёли яслида болаларга қараб қолади. Бола хаёлимда ясли момо жуда бешафқат ва раҳмсиз туюлади менга. Чунки онамдан айрилишни хоҳламас эдим-да. Эшик очилиши билан эмаклаб, остонадан ўтаман. Бригада ишчилари терилган пахтани шийпон олдидаги майдонда бетон устига ёйиб қуритишаётган бўлади. Уларнинг ичида отамнинг акаси Жовли бобо ҳам бор. Менинг эмаклаб юрганимни кўрган бобом: “Ҳаҳ, бешоёқ! Бешоёқ!” деб эркалайди. Исмимни айтиб: “Рустамбой!” дейди. Бобомнинг яхши гапига ишониб, унга ҳасрат қиламан:

– Бобо, онамни чақириб беринг!

Жовли бобо:

– Нима деб чақирай? – дейди.

Мен бобомга ишонаман. Дардимни айтаман. Онамнинг исмини қўшиб гапираман. Бор овозда бақираман:

– Зайнаб-уввв, кела-ғооой! деб айтинг, дейман.

Кулади: “Ҳа, боланг жилағир!” – дейди.

Эҳтимол, бўталоқдек бўзлаб, ташналик билан онамни чақирган гўдақлик пайтларимда кейинчалик шеърларимга сингиб кетган “Хувв-хуввв” деган тақлид товушларни илк бор ўргангандирман.

– Сизнинг кўнғил одамига айланиб, шоир бўлиб диллардан жой олишингизда волидангизнинг ҳадсиз дуолари билан бирга, улардаги адабиётга меҳр ҳам сабаб бўлган бўлса, ажабмас.

– Ҳа, албатта. Менинг адабиётга меҳрим ота-онам туфайли уйғонган. Онамнинг аллалари, менга айтиб берган эртақлари ва менга бўлган чексиз меҳри адабиётга бўлган қизиқишимни ўт олдирган. Улар мени ниҳоятда яхши кўришар эди. Ҳали мактабга бормасимдан, 5 ёшимда “Алифбе” ёзувларини ўргатган. Отам ўқитувчи бўлган. Онам далада пахта терган, қишлоғимиздаги тиббиёт бўлимида, мактабда фаррош бўлиб ишлаган. Отам ишга кетгунича менга китобдан топшириқ берар, онам эса назорат қилар эди. Ўйинга берилиб, айтилган ҳарфларни ҳуснихат қилиб ёзмасам, ё бирон матнни ўқимасам, жуда қаттиқ койиш эшитардим. Волидам эса ҳар доим менинг ёнимни оларди.

Оиламиз серфарзанд, беш ўғил ва етти қиз – ўн икки ака-сингиллар бир хонадонда ўсиб-улғайганмиз. Мен тўнғич ўғил эдим, мендан сўнг кетма-кет тўрт қиз – Рисолат, Меҳринисо, Нодира, Зулфия туғилган. Оиламизга

МЕНИНГ ИЛДИЗИМ...

Ўғил укача келишини жуда истардим. Бир сафар яна қиз туғилди, онам туғуруқхонадан чақалоқни олиб келганида улар билан кўришмасдан, сандалнинг кўрпасига бошимни буркаб, аразлаб ётиб олиб, йиғлаганим ёдимда. Кейин қатор ука-сингилларим Маҳмуд, Музаффар, Искандар, Наргиза, Хулкар, Тўлқин, Гавҳарлар дунёга келди. Кейинчалик сингилларим билан ўғил болалардек яқин дўст бўлиб кетганмиз. Айниқса, ўзимдан кейинги синглим Рисолат билан кўчада ҳам, уйда ҳам ҳаминиша бирга юрардик.

Онам ниҳоятда чаққон ва чиройли аёл эдилар. Пахтани ҳаммадан кўп терарди. Қанча опа-сингиллар чеварликда баҳслашиб, онамга етишолмаган. Уйдаги муҳит туфайли китобга меҳр қўйиб улғайдим. Мен яхши кўрган китобларни онам кўз қорачигидек асрар, китоб ўқиётган пайтим менга иш буюрмас эдилар.

Аммамнинг Ҳазрат исмли тўнғич ўғли санъатсевар эди. Рубоб чалиб, қўшиқ айтар, мен тенги укаси Олтибой ҳам рубоб чалишни ўрганиб олганига ҳавасим келди. Уйга келиб онамнинг ёғоч чўмичидан ўзимча рубоб ясадим. Чўмичнинг чуқур косасининг четларидан кесиб, метрли оқ резинка ичидаги сариқ чўзилувчи толаларидан олиб, ҳалиги кесилган жойларга қистирдим. Уларни чўмич дастаси бўйлаб узун тортиб жойлаштириб, дастанинг охиридаги қайрилган илгичга маҳкамладим. Хуллас, чўмич рубобга ўхшаб қолди. Мен уни тинғир-тинғир қилиб, чалиб юрдим. Буни кўрган онаизорим сўроқсиз қилган ишим учун мени қийиш ўрнига отам билан бамаслаҳат рубоб олиб беришган.

– Ортда қолаётган йўл гўзал хотиралар билан бирга мислсиз армонларга ҳам эш. Агар фурсат ортга қайтса, онангизни қайси ниятларига етказардингиз?

– Шамоллаб касал бўлиб қолганимда онам мени елкасига опичиб, уйимиздан дўхтирхонага олиб бориб келарди. Бештерақлик Рисолат опа деган дўхтир пенициллиндан укол қилиб қўярди.

– Опа, сиз ҳозир кап-катта Рустамбойни елкангизда кўтариб юрибсиз. Ҳали у ҳам сизни кўтариб юради-да, насиб бўлса, – дерди кулиб.

Мен дўхтирхонадан то катта йўлнинг муюлишигача пиқиллаб йиғлаб келдим.

– Нега йиғлаяпсан? – деб сўрайди онам.

– Мен сизни кўтармайман! – дейман.

– Кўтармасанг, кўтарма! Ким сенга мени кўтарасан, деб айтди?

– Рисолат опа айтди-ку, Рустам сизни кўтаради деб, – дейман. Ув-ув йиғлайман. – Мен сизни қандай қилиб кўтараман? Кичкинаман-ку!

Онам кулиб юборади:

– Вой болам, сен тузалиб кетсанг бўлди! Ўзим сени кўтараман, йиғлама!

Улғайиб, мактабни битирганимдан кейин эса, шоир акамиз Равшан Файз айтганидек, “Орзу-ҳавас деган танти ел” мени онамнинг бағридан юлиб, Тошкентга учуриб кетди. Биринчи йил ўқишдан “йиқилдим”, ундан сўнг икки йиллик аскарлик хизмати. Хуллас, бир-неча йиллик ҳаёт синовларидан сўнг талаба бўлдим. Тақдир менинг ризқу насибамни қишлоғимиздан олиш шаҳарга сочган экан, ўқишни битирганимдан сўнг ҳам пойтахтда қолиб кетдим. Жигарларимни кўргани борардим, албатта, лекин барибир дийдор соғинчи билан яшадик. Истаган пайтларида меҳрибонларимнинг ёнларида бўлолмадим.

2013 йили ёз фаслининг охириларида қишлоқдан хабар келди. Онамнинг тоби қочибди, ҳамшира бўлиб ишлайдиган Рисолат синглимнинг уйида ётган эмиш. Шифохонага олиб боради десалар, кўнмасмиш. Қатъий бир талабни айтиб туриб олибдилар: “Токи, Рустам келмагунча бу уйдан шифохонага бормаيمان!”

Онам жуда соғлом аёл эди. Бутун умри бўйи шифохонада ётиб даволанмаган. Файратлари жисму жонига сиғмасди. Ҳамма ёқ саранжон-саришта, томорқанинг экин экилган жўяклари найдай. Ҳовлимиз гулларга, райхонларга тўла. Соғин сигир, бойлаб

Фақат бир армоним – энди онам йўқ, Тупроққа кўмилди менинг илдизим.

2016 йилда "Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими" унвони билан мукофотландим. Шу унвон имтиёзидан фойдаланиб, умр йўлдошим билан 2-сонли ҳукумат шифохонасида даволандик. Ўша ердаги суҳбат жараёнида:

– Ота-онангиз ҳам сизга берилган имтиёздан фойдаланиб, ҳукумат шифохонасида даволаниши мумкин, – деган гапни эшитиб, "Воҳ!" деб юбордим. Минг афсуски, бу вақтда уларнинг иккови ҳам ёнимда йўқ эди...

– Шайх Али Тантовийнинг "Эй, қизим" номли китобида "Жаҳолатнинг ягона қўрқуви аёлдир. Чунки аёл ўрганса, фарзандига ҳам ўргатади", деган фикри бор. Бугун ҳаётимизда тўкинлик ортиб бораётган паллада кўнглимиз, маънавиятимиз қашшоқлашиб бораётгандек, назаримда...

– Аёл нафақат инсонни дунёга келтиради, балки, уни шахс қилиб тарбиялайди, вояга етказди ва оёққа қўяди. Шунинг учун ҳам давлатимизда хотин-қизлар масаласига алоҳида эътибор қаратмоқдалар. Ҳаёт ҳақиқати шундан иборатки, энг биринчи навбатда инсонни она тарбиялайди. Маънавият ва маърифат қонимизга она сути билан киради. Халқимизнинг "Қуш уясида кўрганини қилади", деган мақоли бежиз айтилмаган. Оналар билимли ва маърифатли бўлган мамлакатнинг болалари ҳам билимли ва маърифатли бўлиб вояга етади.

Адабиётда кашфиёт яратган америкалик шоир Уолт Уитмен аёлнинг инсон тараққиётидаги роли ҳақида: "Эркак ер юзида асрлар бўйи буюқдир, аммо унинг буюқлигининг ҳар бир зарраси аёлдан бунёд бўлган", – деб ёзган.

Демак, бу олам уйининг ҳар бир гиштини, шу гиштар қорилган тупроқнинг ҳар бир заррачасини ўз жисми жони ва муҳаббати билан аёл бунёд этган, она тиклаган.

Яна бир файласуф: "Аёлсиз эркак, бу Қуёшсиз Ердир", – дейди. Дунё учун қуёш қай даражада керак бўлса, ҳаёт учун аёл шу даражада зарурдир. Аёлга зўравонлик қилиш, унга тазйиқ ўтказиш бу жаҳолатдир.

Бир куни ижодий учрашувда чиройли гулдаста совға қилишди. Гулни, албатта, янгангизга олиб бориб, уни хурсанд қилишни истадим. Уйга боргунча бозор оралаб икки бекат пиёда юришга тўғри келди. Чиройли гулдаста кўтариб бораётган эркакни кўриб кўпчилик ҳавас билан қарашди. Менга эмас,

боқилаётган жониворлар онам яхши боққанидан ялтиллаб семириб кетган. Рўзгоримизнинг файз-баракаси эдилар. Кечқурун йўлга чиқдим. Йўл-йўлакай Жиззахдан уч-тўртта обиноввот қовунидан олдим. Ярим тундан ўтиб етиб борсак, мушфигим ухламаган экан. Чироқ ўчган. Шам ёруғида синглим дастурхон ёзди. Қовуннинг биттасини тилимладик. Онам ҳеч нима емаётган эканлар. Бир карч олиб, сал шимидилар. "Оҳ, бундай ширин экан. Ҳозир еёлмайман. Бутун турган қовунларни олиб қўйинглар, шифохонадан келганимдан кейин ейман..." – дедилар. Ичимдан зил кетдим. Кўнглимдан: "Онажон, шу қовунларни сиз соғ-омон пайтингизда олиб келиб едирсам бўлмасмиди?!" деган ўкинч ўтди.

– Онажон, мана бу қовунларни сизга олиб қўямиз, – дедик.

Тонгга яқин онамни шифохонага олиб бордик.

Минг афсуски, уйда қолган ширин қовунларни ейиш насиб этмади...

Қанийди, онам ҳаёт бўлганларида, бошимга кўтариб юрган бўлардим...

**Дарахт каби гуллаб-яшнайдиган одам,
Ота билан она бахш этур умр.
Униб-ўсиб фарзанд кўргай дарахт ҳам,
Одам ҳам тупроққа отгайдир томир.**

**Дарахтни йиқолмас шамол, сел, бўрон,
Шохлари бўй чўзиб юксалар кўкка.
Ер остига кирар томири теран,
Дарахтни илдири ушлайди тикка.**

**Баҳорда дарахтим гуллар, кўнглим тўқ,
Ширин меваларим ўғлим ва қизим.**

гулга қарашди... Тўғриси, гулларни авайлайман деб қийна-
либ, терга ботдим. Ушанда ҳаёлимга аёлни авайлаш гулни
авайлашдан ҳам қийин, деган фикр келди ва “Гул” номли
шеърим дунёга келди.

**...Аёлни авайлаш гулдан ҳам мушкул,
Гулни эҳтиётлаш мумкин қўл билан.
Аёлни асрашга шарт фақат кўнғил,
Аёлни эъзозлаш зарур дил билан.**

**– Шеърларингиздаги халқоналик, оҳангдорлик ва
самимиятда волидангизнинг сўз ва байтлари, ай-
тимларининг ҳиссаси бордек. Зеро, кишининг тили
чиққандан, Онанинг нечоғлик сўзамоллиги ва зукколи-
ги фарзанднинг камолида катта хазина ҳисобланади.**

– Онам уламо оиласида тарбияланган. Бобосини мулла
Кенжа бобо дейишар эди. Отамнинг отасининг исмлари эса
мулла Мусурмон бобо эди. Иккала бобом ҳам Бухородаги
Мир Араб мадрасасида таҳсил олишган. Демокчиманки,
илмли, маърифатли оилавий муҳитда катта бўлганман. Онам
оиласида тўнғич фарзанд эди. Исмлари Зайнаб бўлса ҳам,
ота-онаси эркалатиб, Ойқиз деб чақиришган. Холаларим,
тоғаларим онамни Ойқиз опам деб учиб-қўнишарди. Онам
туғилган уй Яккабоғ тумани Қасноқли қишлоғида. Қорақал-
поқлар йигитнинг уч юрти бўлади, дейишади: ота юрти,
дойи юрти (тоға юрти) ва хотин юрти. Менинг дойи юртим
Яккабоғда. Ёзги таътилда тоғаларимникида юришни яхши
кўрардим. Холаларим ҳаммаси чевар. Кашта тикишади.
Бир куни онам ўқиган бир китобни тоғамникидан уйга олиб
келдим. Мигель де Сервантеснинг “Дон Кихот” деган қалин
муқовали катта китоби. Ичини очиб қарасам, қизил, яшил,
пушти, сариқ ипак иплар... Кашта тўқиётган ипларини шу
китоб варақлари орасига солиб қўйишган экан. Уйимиз де-
ворларига ранг-баранг кашталар илинган эди, онам тўқиган
кашталар. Оппоқ матога тўқилган гуллар, қушлар, нақшлар
ва ипак билан кашта қилиб ёзилган шеърлардан кўзим яш-
нарди. “Гулни гул дерму киши, Гулнинг тикони бўлмаса. Ёрни
ёр дерму киши, Ёрнинг вафоси бўлмаса...” Онам гилам ҳам
тўқирдилар. Пушти рангни “бика”, яшил рангни “зайнови”,
оч сиёҳ (фиолетовый) рангни “савсан” дейишарди. Китоб
орасидаги ипак қатимлари ҳеч эсимдан чиқмайди. Кейин
мана шу хотиралар шеърга айланди:

**Бика, савсан, зайнови –
Булбул... байту ғазаллар...
Юрагимга билганча
Гул солдингиз, гўзаллар...**

**Бика, савсан, зайнови –
Гуллари қуроқ-қуроқ...
Юрагимга солдингиз
Ҳар бирингиз бир ямоқ...**

Илк гўзал рангларни онам кўрсатганлар менга, энг ши-
рин таъмларни онам берган, энг хушбўй ифорларни ҳам у
ҳада этган...

Узумзор боғларни қушлардан қўриқлаш, меҳнат қўшиқла-

ри, мақоллар, ҳикматли сўзлар-
ни – ҳаммасини илк бор улардан
эшитганман.

Француз адиби Анатол Франс:
“Аёл – эркакнинг буюк тарбия-
чиси”, деган экан. Бизнинг буюк
тарбиячимиз онамиз бўлади.

**– Журналимиз орқали жами
юртдошларимизга, онажонла-
римизга тилакларингиз...**

– “Саодат” журнали оналари-
миз, хотин-қизлар учун ташкил
этилган мўътабар нашр. “Сао-
дат” ўз номи билан саодат. Унда
бизнинг миллий анъаналаримиз
муҳассам топган. Журнал хо-
тин-қизларимизга, энг аввало:
“Бахтли, саодатли бўлинг!” – дея
тилак тилайди. Қолаверса, ушбу
нашр саодатли қизлар ва аёллар
минбаридир.

“Саодат” журнали аёлларга
саодат соҳилини топишида йўлчи
юлдуз бўлиб хизмат қилмоқда.
Аёлнинг саодати оиласида. Ўзбек
аёли, энг аввало, бола-чақасининг
бахти-саодати учун яшайди, ўзини
ўтга-чўққа уради, керак бўлса,
жонини ҳам аямайди. Бундай
аёлларни ардоқлаб, бошингизга
кўтарсангиз арзийди.

Мен юртдошларимизга,
онажонларимизга бахту саодат
тилайман.

**Нарғиза АСАДОВА
суҳбатлашди.**

БАХТГА ХАТ ЙЎЛЛАДИК

Жиззах шахрининг гуллар билан оройиш топган майдонларининг бирида халқимизнинг эъзозли шоирлари Ҳамид Олимжон ва Зулфияхоним ҳайкаллари қад тиклаган. Бири ёшлик қиёфаси, иккинчиси ўша қиёфаю қалбга умрбод садоқат сақлаган бу сиймолар рўбарўсида улар номидаги ижод мактаби фаолият юритади. Илм масканида айни кунда 194 нафар адабиёт ихлосмандлари таълим-тарбия олмоқда.
Қуйида катта адабиётимизга ёруғ орзулар билан қадам ташлаётган умидли ёшлар ижодидан намуналарни эътиборингизга ҳавола қиляпмиз.

Фарангиз Абдусаломова,
10-синф ўқувчиси

ДЕНГИЗ...

Баъзида хаёллар олиб кетади,
Мен жондан севганим денгиз ёнига.
Қалбга туйғуларни солиб кетади,
Мени чулғаб олар соҳил домига.

Денгизга айланар қаровим балки,
Куйлатар тўлқиндан таралган садо
Юраккинам уриб тураркан токи,
Денгизим, ўзингсан дардимга даво.

Эҳ-ҳе, сени дея кечдим нелардан,
Ғамлар унутилар сенга етган он.
Сени қизганмадим айтгин, кимлардан,
Малҳамсан қалбимга ҳар лаҳза, ҳар он.

Узоққа термулиб ўйладим бугун,
Берилиб қандайдир таърифсиз ҳисга...
Ўзи денгиз ўйи қайлардан келган,
Дарёларни ҳеч ҳам кўрмаган қизга?..

Хаёлда денгизга яқинлашдимки,
Қизиқиб у мени айлади сўроқ:
– Ўзи сен кимсан-ей, англадимми ё –
Қалби денгизларга ошиқ қизалоқ?

Ҳа, ҳа... Адашмадинг, ахир мен ўша,
Ўзича ердаю самода тенгсиз!
Сира адашмадинг, ахир мен ўша,
Соҳилини топа олмаган денгиз!

Насиба Бошмонова,
11-синф ўқувчиси

ЯШАСАНГ...

Яшасанг андуҳдан ташқари,
Ичкари қалбингда гулласса.
Бегона бўлсайди зам бари,
Дўстинг – ул бахтга хат
йўлласанг.

Яшасанг ҳаётнинг авжида,
О, тақдир очди деб толейим.
Ғалати ҳисларнинг рақсида,
Ғалаён қилмасдан турсанг жим...

Яшасанг аламли ранглардан
Йироқда; фироқда қолмасанг.
Аросат қоришган жангларда
Бўлмасанг.

Яшасанг, яшасанг хотиржам,
Армон не эканин билмасанг.
Кувонч ва ишончлар бўлса жам,
Озорни назарга илмасанг.

Яшасанг шеърларнинг сатҳида,
Шодликни мадҳ этиб толмасанг.
Дардлардан кутулсанг, кулсанг ва
Улмасанг...
Яшасанг..!

Маржона Абдуқаҳҳорова,
9 – “Б” синф ўқувчиси

ЮРАК

Эшит, тингламасанг бўлмайди,
Қулоқ тутгин сўзимга, юрак.
Ўзал кунлар сенга келмайди,
Сен уларга боришинг керак!!!

Кутаверма, тураверма жим,
Қара, узоқ машаққатли йўл.
Осон бахтга эришибди ким?
Бу ҳаётнинг синовлари мўл.

Ёмонликни кўрмайин раво,
Сўзим бирдир яхши-ёмонга.
Тугёнларга излаб бир даво,
Йўл оляпман юрак томонга.

Бежиз умид гули унмайди,
“Юр, бахт сари борамиз, юрак”.
Ўзал кунлар сенга келмайди,
Сен уларга боришинг керак!!!

**Покиза Эркинова,
8-"А" ўқувчиси**

ЛОЛАҚИЗГАЛДОҚ

(Муҳаммад Юсуфнинг "Лолақизгалдоқ" шеърига назира)

Сабрим чидолмади, тоқатим ўлди,
Энди менга сабр керакдир кўпроқ.
Умр поёними, бағрим қон бўлди,
Бошим айланмоқда, хаёлим ўтроқ.
"Лола, лолажоним, лолақизгалдоқ!"

Илҳом парисисан сен шеърим учун,
Лекин ёзолмадим қўлимда титроқ.
Энди билмоқдаман ёлғизлик кучин.
Менга уйим узок, яқинроқ тупроқ.
"Лола, лолажоним, лолақизгалдоқ!"

Энди менинг умрим тугаган замон,
Келақолгин гулим, дунёга бир боқ.
Яхши инсон кўпми, ё ёмон инсон,
Кимнинг фикри ёмон, кимнинг дили оқ.
"Лола, лолажоним, лолақизгалдоқ!"

Менинг даракчимдир кўкда турналар,
Уларни кўрмайин ўтаман, бироқ
Онамни асрагин, бағри тирналар,
Ўйламасин "Энди ўғлим ҳам йироқ".
"Лола, лолажоним, лолақизгалдоқ!"

"Дадажоним қани?" деганда қизим,
"Даданг ишда" дея унга кулиб боқ.
Унинг олдида ҳеч кўз ёшинг тизим –
Бўлмасин илтимос, ғамларга кўл қоқ.
"Лола, лолажоним, лолақизгалдоқ!"

Мана чанқаб қолдим, бу недан дарак,
Майли, бу ҳолимдан бўлмагин огоҳ.
Лекин мен кетсам ҳам ишонгин, бешак,
Рухим келиб турар уйимга гоҳ-гоҳ.
"Лола, лолажоним, лолақизгалдоқ!"

Қабримнинг устини беагин ўзинг,
Сенга мендан қолар бир нишон – байроқ
Лек мени эсласанг ёшлама кўзинг.
Қабримнинг тупроғи кўнглингдай юмшоқ.
"Лола, лолажоним, лолақизгалдоқ!"

**Севинч Абдазова,
11-синф ўқувчиси**

ФЕВРАЛЬ

Қишлоқда бодомлар кўз очиб бўлган,
Кечикиб уйғотар бунда сахарни.
Рангсиз туманларда тентирар февраль,
Юраги энтикиб кетар шаҳарнинг.
Симёвочлар қулаб омон чиққан ел,
Ернинг остларидан мудраган гуллар
Сен менинг энг олис осмонимга кел,
Менинг осмонимда энг пок кулгулар.
Товлар эшитмайди бу ердан энди,
Шеърларим ичимга тўкаверар дард.
Сенинг кўзларингдан отилиб чиқар,
Менинг юрагимга сингаётган март.
Қишлоқда бодомлар кўз очиб бўлган,
Оқликка кўмилиб кетди тушларим.
Қайдан келаётир нафасим – овир,
Кўзимдан нурларни терган кушларим.

Қишлоқда бодомлар кўз очиб бўлди...

**Зарифа Мардиева,
10-синф ўқувчиси**

КУЙЛА

Сенинг давринг келди, куйги юрагим,
Куйла жўшқинлигинг тараннум этиб.
Куйингдан гул-чечак ўйинга тушсин,
Барча ғамлар кетсин тез унутилиб.
Таҳсинлар айтсинлар, чалсин олқишлар,
Атрофга қарагин, яқин баҳор ҳам.
Очилган илк чечак фақат сен бўлгин,
Сендан безак олсин, ҳаттоки олам.
Лекин унутмаки, гул бўлар хазон,
Сен ҳам тўхтагайсан ўшандай бир ҳол.
Тангрининг измида экан қисматинг,
Хазон чоғи келмай, ростни куйлаб ол.

“ГЕНЕРАЛ” АЁЛ

Мўнисхон опа тонгни бедор қарши олди. Бугун кенжа қизи Дилдора Қашқадарёдан келади. Кеча телефонда гаплашганди. “Аяжон, куёвингиз таътилга чиқди, эртага водийга йўлга тушамиз”, деганди. “Масофа олис, тонг сахар йўлга чиққан тақдирда ҳам кечга томон етиб келади”, хўрсинди она. Қизини қаттиқ соғинганини ҳис қилди. Дилдора кенжа қиз бўлгани учун онасининг пинжида катта бўлган. Яхшики, узоғингни яқин қиладиган, соғинчинга дармон бўладиган қўл телефони бор. Аммо дийдор ўрнини босмайди-да. Дилдорани ҳам яқинига турмушга берган. Турмуш ўртоғи Воҳиджон ҳарбий хизматчи бўлгани учун гоҳо Жиззах, гоҳо Самарқанд, гоҳо Қамашидеганларидек, юртимизнинг турли вилоятларида яшаб юришибди.

Учинчи қизи Дилоромхон ҳам умр йўлдоши Шухратжон билан Тошкентда истиқомат қиладди. Онани эса фарзанд соғинчи қийнайди. Аслида, шу икки қизининг тақдири ўзига тортди. Ватан мудофаасида турадиган йигитларга турмушга чиқишди. Уларни ҳар соғинганида ота-онаси эсига тушаверади. Қизлари-ку ўз юртида, она маконида, юраги эзилганида бориб кўриши мумкин. У олис-олис ёт ўлкаларга кетганида дадаси билан онаси қанчалар бедор бўлди экан.

Шу аснода Мўнисхон опанинг хаёли ўзининг ёшлик даврларига, Инҳомиддин ака билан кечган ҳў ўша бегона юртлардаги ҳаётга боғланди. 1969 йил, Фарғона вилоятининг Бувайда туманига қарашли Бекмурод қишлоғи.

Ўн тўққиз ёшли Мўнисхон Венгрияда хизмат қилаётган Инҳомиддинга узатилди. Энг қизиғи, ёшлар унаштирилгандан кейингина бир-бирларини кўришди. Чунки куёв бўлмиш ўзга юртларда хизматда эди-да. Тўйдан сўнг қишлоқнинг содда қизини ўзга олам, ўзга тилда гаплашувчи миллатлар, заҳмат ва синов-

ларга бой ҳарбий ҳаёт қарши олди.

Опа билан ўша дамларни бир-галикда эсладик:

– Тақдир инъом этган ҳаётга кўникишим осон кечмаган. Венгриянинг Дьёр шаҳридаги ҳарбий қисм шаҳарчасида ўзимизга ўхшаган оилалар билан яшай бошладик. Бир хонали уй, учта оила учун битта газ ва ошхона. Қўшнилари бошқа миллатга мансуб бўлиб, бир-биримизнинг тилимизни тушунмаймиз. Аксига олиб, борганимизга кўп бўлмай, турмуш ўртоғим хизмат сафарига жўнаб кетди. Бир ҳафта уйдан эшикка чиқмай ўтирганман, – қулади опа. – Хўжайиним келган заҳоти: “Мени Ўзбекистонга олиб бориб қўйинг”, деб йиғлаганман. Тинчлантириб, шаҳарга айлантиргани олиб чиққани ёдимда.

Инсон истаса ва ҳаракат қилса ҳамма қийинчиликни енгиб ўтади. Кўп ўтмай уларнинг хизмат сафарига ҳам, ёлғиз қолишга ҳам кўникиб кетдим. Бир марта ёлғиз шаҳарга чиқиб адашиб қолдим. Ҳамма кўчалар бир-бирига ўхшаш, у ёққа бораман, бу ёққа бораман, келган йўлимни топа олмайман. Шунда велосипед миниб кетаётган кишини кўриб қолдим, либоси кўзимга ўтдай кўринди. Қувонганимни кўрсангиз эди. Орқасидан югурдим, бир амаллаб яшаётган шаҳарчамизни топиб келдим.

Қўшним Тамара менга тил ўрганишга ёрдам берди. Қўни-қўшнилари бир-биримизга таянч бўлиб яшадик. Озми-кўпми бир-биримизнинг тилимизни ўргандик. Тўнгич фар-

зандим Диёра ўша ерда туғилди. Унинг исмини турмуш ўртоғимнинг сафдошлари қўйишган. Хизмат қилаётган қисми Дёр шахрида жойлашгани учун ўғил туғилса Диёрбек, қиз бўлса Диёра қўйинглар, дейишган экан.

1973 йили эса Венгриядан Россия томон йўлга отландик. Инҳомиддин ака Сибирнинг Тильмен вилояти Упорова туманига хизматга ўтказилди. У ерда боғчада тарбиячи бўлиб ишладим. Қаерда истиқомат қилмайлик, ўқишимни қолдирмадим, соҳам бўйича мактабларда фаолият юритдим...

Инҳомиддин ака мустақилликка қадар Фарғона вилоятининг Риштон, Бешариқ, Ўзбекистон туманларидаги муҳофаа ишлари бўлимларида хизмат қилди. Мўнисхон опа ҳамма жойда, ҳар доим умр йўлдошига елкадош бўлди. Тўрт қизу бир ўғилнинг ота-онаси бўлишиб, хонадонлари намунали ҳарбий оила мақомига эришди.

Шубҳасизки, бундай оилаларда фарзанд тарбиясининг залвори онага тушади. Оқила умр йўлдоши, жонкуяр она, меҳрибон рафиқа бўлган Мўнисхон опа майор Тешабоевлар хонадонидида вояга етган ўғил-қизларни элга манзур, юрт хизматидаги инсонлар бўлиб камолга етишида куну тун тинмади.

Ўғиллари Улуғбек ота изидан кетди. Москвада таҳсил олиб, олти йил давомида Тошкент ҳарбий кўмондонлик муҳандислик билим юртида фаолият юритди. Айни дамда Қуролли кучлар тизимидаги масъулиятли вазифада.

Қизлари Диёрахон, Дилоромхон, Дилдорахон она касбини танлашди – муаллим. Гулнорахон эса озиқ-овқат йўналишида иш юритувчи. Мевасидан мағзи ширин, деганларидек, ўн тўрт набира ва уч эвара бобо-бувисининг жону дили. Қувонарлиси, тўнгич набиралар нуфузли даргоҳларда таҳсил олмоқда. Улар орасида ҳарбий соҳани танлаганлар бор. Демак, касбга садоқат сулоланинг учинчи авлодида давом этмоқда. Эрта келиб бу ўғлоннинг ҳам Ватан таянчи бўлишига шубҳа йўқ.

– Фарзандлар тарбиясида ота-онанинг ўрни муҳим эканини ҳар қадамда

**Оқила умр
йўлдоши, жонкуяр
она, меҳрибон рафиқа
бўлган Мўнисхон опа
майор Тешабоевлар
хонадонидида вояга
етган ўғил-қизларни
элга манзур, юрт
хизматидаги
инсонлар бўлиб
камолга етишида
куну тун тинмади.**

ҳис қиламан, – дейди опа ота-оналари Ҳадябой ака ва Кўпайсин опа ҳақида сўз юритар экан. – Дадам Иккинчи жаҳон уруши иштирокчиси эди. Жанг пайти уч маротаба оғир яраланган. Она юртга омон қайтганининг ўзи бахтли тасодиф бўлган. Фронтдан қайтгач, мактабда узоқ йиллар ўқитувчилик қилган. Тўғрилиқ, ҳалоллик, меҳру оқибат, элпарвар бўлиш, юртга

сидқидилдан хизмат қилиш каби инсоний ҳислатлар бизга ота-онадан мерос.

Менинг яна бир бахтим зиёли хонадонга келин бўлганимдир. Қайнотам Тешабой ака, қайнонам Зухра-хон опа элда ўрни бор, олти фарзандни улғайтириб юрт хизматида камарбаста қилган меҳнаткаш ва доно инсонлар бўлишган. Қайнотам узоқ йиллар масъулиятли вазифаларда хизмат қилган. Қайнонам тўрт ўғилу икки қизни соғлом улғайтириб, касб-корли бўлишлари учун тиним билмаган фидойи ва куюнчак волидалардан эди. Мен ҳар икки ота-онадан ҳам фарзандлар тарбиясида, ҳаёт синовларини енгилда кўп нарса ўргандим...

Оиланинг уч нафар куёви ҳам шарафли соҳа вакиллари бўлишган. Мўнисхон опа Муродова каби гўзал ва садоқатли намунали оила бекалари ҳам сулолада талайгина. Шундай экан, сўзимиз якунини фидойи оналарга бағишланган мисралар билан тугаллашни лозим топдик:

**Қаноатнинг қатларида унган чечаксиз,
Сабрларда сайқалланган бебаҳо малак.
Ёвқурлардек ўғлонларга ёрсиз – тиргаксиз,
Шу сабаб ҳам шаънингиздир ой қадар юксак.**

**Зулфия ЮНУСОВА,
Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси.**

ИБРАТ МАКТАБИ

Тўрақўрғон шундай муборак гўшаки, бир келган одам яна соғинади. Қадим Фарғонанинг пойтахти, таърифи узоқ-узоқларга кетган Ахси, теурий саркарда Умаршайх Мирзо ошён тутган манзил. Ўтган асрларда дунёга "Дамашқ қиличи" номи билан машхур пўлат қиличлар Ахсида тайёрлангани яна бир достон.

Аммо бугун ёзарларимиз улар эмас, айнан шу машхур маконда жойлашган Исҳоқхон Ибрат номидаги ижод мактаби ҳақида.

Асрлар бўйи унутилиш-га маҳкум этилган Ибрат номи яна давримизга келиб юксалди. Президентимиз Наманган вилояти сайловчилари билан учрашувда етти тилни мукамал ўрганган аллома номидаги боғ, ёдгорлик ва мактабни ташкил этиш фикрини ўртага

ташлади. Қисқа фурсатда икки гектардан зиёд майдонни эгаллаган мемориал мажмуада кенг кўламли бунёдкорлик ишлари амалга оширилди. Хиёбонда турли мамлакатлардан келтирилган дарахтлар, гуллар чирой очди. Мажмуа Исҳоқхон тўра Ибрат ҳайкали, босмаҳона, муסיқали фаввора, музей, қурилиши кўзда тутилган таълим масканини ўз ичига олди.

Мактаб 2017 йилда ишга тушди. Ўқийман, илм оламан, кўпроқ тил ўрганаман деган ёшлар мақсадлари сари йўлга тушди. Директор Зафаржон Шовриков мактаб фаолияти, жонкуяр устозлар ҳақида шундай фахр билан гапирдики, раҳбар ўз ходимларини шундай севса бўлар экан, деб ўйладик.

– Бизда кучли мутахассислар ишлайди. Она тили фанидан Муяссархон Боқихонова, Роҳилахон Воҳидова, хорижий тил устозларимиз Дилафрўз Исоқова (немис тили), Барнохон Неъматова (инглиз тили)ларсиз мактабимиз ҳаётини тасаввур қила олмаймиз. Математика фани ўқитувчиси Муборакхон Шарипова бу йил устозлар байрамида

“Меҳнат шухрати” ордени билан тақдирланди. Ўтган етти йил мобайнида 100 дан зиёд битирувчиларимиз турли мамлакатларда, шунингдек, диёримизда олий таълим олмоқдалар. Минг эшитгандан бир кўрган яхши, дейдилар.

Директор шундай дея тақлиф қилмаса ҳам ўзимиз мактаб ичкарасига ошиқиб тургандик. Синфхоналар, кутубхона, ётоқхоналарни айлана бошладик. Дарслар тугаса ҳам кетмай, ўқувчиси билан дарс тайёрлаб ўтирган устозларни, тарбиячиларни кўрдик.

Озода Боқихонова – бош тарбиячи: – Қатор қалдирғочларимизни мустақил ҳаёт йўлига кузатдик. Ўқувчиларнинг машғулотлардан кейин-

жойларига янги синфдошлару устозлари билан саёҳатларга бордилар. Айниқса, кўҳна Ахсикент – очик осмон остидаги музей ҳамда Исҳоқхон Ибрат мажмуасига саёҳатлар ёшларда ёрқин ва унутилмас таассуротлар қолдирди.

Улар улуг аллома сулоласининг давомчилари билан ҳам яқиндан танишиб олдилар.

Биздан Андижонга кетган 10 нафар ўқувчи ҳам бир умр эсда қоларли хотиралар билан қайтишди.

Муборак Шарипова – математика фани ўқитувчиси, "Меҳнат шухрати" ордени соҳибаси:

– Мен математика фанларнинг шоҳи, дейдиганларданман. Ўқувчиларим 5 йилда SEAMO халқаро олимпиадасида 1 та олтин, 4 та кумуш, 3та бронза медаллари соҳиби бўлишди.

Уч нафар ўқувчим SAT халқаро сертификатига эга бўлди. Улардан умидим катта.

Муяссар Боқихонова – тил-адабиёт ўқитувчиси: – Фаолиятим давомида ўзимга ҳам талабларим ортиб бормоқда. Болаларимиз "Ёш китобхон", "Билим доирасида", "Зулфияхоним қизлари" танловларида фаол иштирок этиб келмоқдалар. Дилобар Маҳмудова "Мумтоз луғат лойиҳаси" учун 400 миллион грант лойиҳаси ютиб олди. Гулёра Тўйчиева тенгдошлари билан ҳамкорликда "Турли тиллар" луғатини тайёрлади.

Тиниб-тинчимас бу муаллима 2021 йил "Иқтидорли ўқувчилар билан ишлаш сифатини ошириш, такомиллаштириш" мавзусида илмий иш бошлади. 20 дан кўпроқ илмий мақоласи халқаро ва миллий конференцияларнинг махсус журналларида чоп этилган. Унинг тинимсиз изланишларининг ниҳояси йўқ.

Аслида бу илм масканига боришга баҳона изламайдиган журналист ёки ижодкор бўлмаса керак, деб ўйлайман. Бу сафар ҳам сеvimли журналнимиз йўлланмаси билан бориб, бир олам таассуротлардан тўлиб-тошиб қайтдим. Ибрат домла ўз замонасида таҳқирланиб, китоблари ёндирилиб, босмаҳоналари кул бўлганида ҳам сўзларидан қайтмагани учун ўлимга маҳкум этилган эди. Бугун Янги Ўзбекистоннинг нурли манзилларидан бири саналмиш бу мўътабар даргоҳда турли тилларни ўрганаётган, ижод қилаётган, дунё мамлакатларининг нуфузли олийгоҳларида ўқиётган қатор ёшлар камолга етмоқда. Демак, улуг алломанинг орзулари тупроққа кўмилиб кетмади. Куйдирилган китоблари билан куймади. Орадан 80 йил ўтиб, озодлик шарофати, яхшилар шарофати билан юзага чиқмоқда.

ги вақтлари тарбиячилар билан ўтади, уларга ота-она ёки опасидай меҳрибонмиз. Ўзлаштирилмаётган фанларини чуқурроқ ўрганишга ёрдам берамиз. Дунёқарашларининг кенгайиши, мустақил фикрлай олиши, ижодий қобилиятлари шаклланиши учун бадиий адабиётлар билан ошно қиламиз.

Ўзим биология-кимё ўқитувчиси бўлсам ҳам, адабиёт ва санъатга қизиқаман. Мактаб ва университетда аъло баҳоларга ўқиганим иш фаолиятимда қўл келмоқда. Улар ёзган шеърлари, ёдлаган сахна асарларида таҳрирбоп жойлари бўлса, дарров чизиб ташламайман. Ўзларини фикрлашга ундайман. Спорт тўғраклари машғулотлари давомида улар билан ёнма-ён шуғулланаман. Тарбиячи руҳшунос ҳам бўлиши керак. Мени мактабимизнинг руҳшуноси дейишса, бир қувониб қўяман. Йигирма йиллаб таълим соҳасида ишлаганларим бир тараф бўлса, бу ердаги олти йиллик фаолиятим бир тараф бўлди. Ажойиб жамоам, иқтидорли ўқувчиларим, биз учун яратилган зўр шароитлар кучимга куч қўшади.

Ўғил-қизларимизнинг дунёқарашларини кенгайтириш, бир-бирлари билан фикр алмашиб, салоҳиятларини юксалтириб боришлари учун турли хил лойиҳалару мусобақалар устида ишлаймиз. Навбатдаги таассуротларга бой лойиҳа мактаблар ўртасида академик мобиллик дастури бўлди.

Исҳоқхон Ибрат ҳамда Муҳаммад Юсуф ижод мактаблари ўқувчилари бир ҳафта давомида ўрин алмашиб таълим олдилар.

Ўқитувчиларимиз учун ҳам янги ўқувчилар билан ишлаш ўзгача оламларни кашф этишдай қизиқарли кечди. Уларга бир неча кун давомида ўз фарзандларидек меҳрлари тушиб қолди. Ижодкор, зукко, тиллари бийрон меҳмон ёшлар ҳам кунлик сафланишларда, заковат мусобақалари ва мушоираларда иштироклари билан тадбирларимизга бошқача кайфият бағишладилар. Дарсдан ташқари вақтларда Тўрақўрғоннинг диққатга сазовор

Дилбар ҲАЙДАРОВА,
Наманган вилояти

Қиролича Рания

Унинг ҳаёти фақат болаларимиз эмас, ўзимиз ҳам севиб томоша қиладиганимиз “Тиллосоч” (“Золушка”) эртагини эсга солади. Бўлажак малика 1970 йил Кувайтда дунёга келади. Раниянинг дадаси шифокор, онаси эса уй бекаси эди. Жажжи қизалоқ кичкиналигидан ниҳоятда ёқимтой бўлиб, кўрган одам узоқ вақтгача унинг чеҳрасини эсда сақлаб юрарди. “Бу қиз улғайса, албатта, модель ё актриса бўлади”, дея башорат қиларди. Аммо Рания, ҳаммани ҳайрон қолдириб, илм ўрганишга қизиқиб қолди. Фақатгина қизиқиб қолмасдан, астойдил тайёргарлик кўра бошлади. У Миср пойтахтида фаолият олиб бораётган Америка университетида ортиқча уринишларсиз кириб кетди. Талабалик пайтида сабоқдошлари зеҳнли, қатъиятли, ўз қарашларида собит бу қизни жуда ҳурмат қилишарди. Унинг тимсолида бир олима, бир илм кишисини тасаввур қилишарди. Балки, шундай ҳам бўлиши мумкин эди. Аммо Ироқ қўшинларининг Кувайтга бостириб киргани, икки мамлакат ўртасида урушларнинг бошланиб кетгани барча араблар каби Раниялар оиласининг ҳам тинч, осуда ҳаётини издан чиқариб юборди. Олий маълумот олиб, ёрқин бир келажакка интилиб турган қиз ўз оиласи билан Иорданияга кетишга мажбур бўлди. “Танимаганни сийламас”, деганларидай қочқинлар бесаранжом қилиб юборган бу мамлакатда имкониятига яраша иш топиш осон бўлмади. Аммо мағрур, ўз қобилиятига ишонадиган Рания бировга ялинмас, уни қабул қил-

маган эшикларни қаттиқ ёпарди. Ниҳоят, у ўша пайтдаги Иордания қиролининг қизи Ойшахонимга тегишли бўлган банкда ишлай бошлади. Кунларнинг бирида банк раҳбари ўз ходимлари учун зиёфат уюштирди. Рания бу пайтда 23 ёшда эди. Бу даврада унинг укаси шаҳзода Абдулла ҳам қатнашади. Танк батальонига командирлик қиладиган шаҳзода эндигина ҳарбий машгулотлардан қайтган, кўнгли бир оромга мойил эди. Ҳарбий либосини фуқаролик кийимига алмаштирган шаҳзода бир нигоҳ ташлашдаёқ рўпарасидаги қизнинг бор жозибасини англади. Унга мафтун бўлганини яшириб ўтирмади. Орзусидаги малак шу эканлигини ошкор айтди. Рания аввалига ўзини бой-бадавлат оилада улгайган, қўлини қаерга узатса етадиган шаҳзода билан бирга тасаввур қила олмади. Йигитнинг дунёсидаги кўп нарса унга безона эди. Аммо шаҳзода қизга чиндан муҳаббат қўйган эди. Вертолётларда сайр қилдирар, спортнинг антиқа турлари билан шуғулланишга бошлаб борарди. Ниҳоят, Рания бу қизиқарли дунё ажойиботларига ўрганди. Орадан кўп ўтмай Иордания қиролининг ўзи ўгли учун бу соҳибжамолнинг қўлини сўраб оддий оилага ташриф буюрди. Абдулланинг бувиси набира келинини илк кўрганидаёқ: “Бу қиз сулола-мизнинг олмоси бўлади”, дея лутф қилган эди.

Гарчи Абдулла қиролнинг тўнғич ўгли бўлса-да, у ўз укасини валиаҳд деб эълон қилган эди. Шаҳзода тахт эгаси бўлмаганидан норози эмасди. Аввал Оксфордда, сўнг ҳарбий академияда ўқиди. Хизматидан мамнун эди. Қирол тўнғич келинига шу қадар меҳр қўйиб қолдики, оғир касалликка чалингач, васият-

номасини ўзгартирди. Абдуллага ўз тахтини мерос қилиб қолдирди. Ва шу тарзда тақдир тухфаси боис малика мақомига эга бўлган Рания 29 ёшда энг ёш қироличага айланди.

Кўп ўтмай қиролича ўзининг хуштаби-ати, фуқароларга, айниқса, аёлларга бўлган самимий муносабати билан ҳамманинг меҳрини қозонди. У кўплаб хайрия тadbирларини уюштирар, эҳтиёжмандларга ёрдам беришнинг турли йўллариини ўйлаб топарди. Хотин-қизларнинг ижтимоий фаолият майдонларини кенгайтириш қиролича фаолиятининг яна бир йўналишидир. Ҳозир мамлакат аёлларининг кўпчилиги шифокор, судья каби лавозимларда ишламоқда. Ҳатто, ҳарбийлар орасида ҳам хотин-қизларни учратиш мумкин.

Рания кийиниш борасида ҳам янгиликлар қилди: миллий анъаналарни бутунлай ўзгартириб ташламаган ҳолда либосларга европача чизгиларни олиб кирди.

– Аёлларни бошига ўраб юрган чодрасига қараб эмас, ўша бошидаги хаёлларга, тафаккур тарзига қараб баҳолаш керак, – деган гапи эл ичида машҳур бўлиб кетган. Қиролича туфайли араб ёшлари орасида замонавий кийинганлари тез-тез кўзга ташланади.

Кўпларга ҳавас бўлган бу оиланинг 4 нафар фарзанди бор. Мамлакат фуқаролари ўз қироллари ва қироличаларини халқпарварлиги, айниқса, ўзаро суҳбатлар, учрашувларда самимийлиги учун яхши кўрадилар.

**Интернет материаллари асосида
Гулсевар тайёрлади.**

Рашод Нури Гунтекин (1892-1956) — турк ёзувчиси, драматург, таржимон, адабиётшунос. Ёзувчининг машҳур асарларидан бири “Чолиқуши” дунёнинг жуда кўп тилларига таржима қилинган. “Тамға”, “Шафқат қилинг”, “Яшил тун”, “Хазонрезги” романларида замонасининг ўткир ижтимоий масалаларини кўтариб чиқади. Гунтекиннинг 24 та романи, 7 та ҳикоялар тўплами, қатор пьесалари нашр этилган.

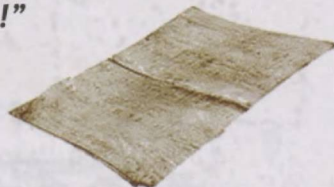
Муҳаббат мактублари

Ҳикоя

Расим кечки пайт мактабдан қайтгач, стол устидаги конвертга кўзи тушди. Ажабланиб очди. Қогозга шундай сатрлар битилган эди: “Расимбей, мен ҳали ёш қизман, жуда гўзалман, бунини иккиланмасдан айта оламан. Билсангиз, сизнинг рафиқангиз бўлиш – менинг энг эзгу орзуйим. Фақат ёшларимиз орасидаги фарқ катта. Шу сабабли биров муддат кутишимизга тўғри келади. Ҳозир учраша олмаймиз. Мактубларингизни қуйидаги манзилга жўнатишингиз мумкин. Дадам жуда жаҳлдор. Кўчага чиқишимга рухсат бермайдилар. Балки, бирор кун қисқа фурсатга учрашишимиз мумкин бўлиб қолар. Ўзимни ҳозирдан сиз билан унаштирилгандек ҳис этяпман. Уйда зерикканимдан диққинафас бўламан. Ёзсангиз, мактубларингиз менга юпанч бўлар эди”.

Мактубни ўқигач, ўн олти яшар Расимнинг юрагига оташ тушди. Шу кундан эътиборан йигитча кўрмаган-билмаган бу

қизга чинакам кўнгил қўйди. У кечқурун кинога бормоқчи эди, фикридан қайтди. Хонасига кириб қизга узундан-узун мактуб ёзди. Хатни почта қутисига ташлагач, ўзини бирдан ўн ёшга катта бўлиб қолгандек ҳис этди. Қизнинг исми Бедиа экан. У Расимнинг мактубларига сабр билан жавоб қайтарар эди. Жавоб мактублари биров кечикса, йигитчанинг жаҳли чиқарди: “Нега ханузгача жавоб ёзмайсан? Хатларинг бирам қисқаки... Сендан илтимос, биров кўпроқ ёз!”

тарзида кайфиятини аён этарди.

У мактабда ўқийди, кечалари барвақт хонасига қамалиб олганича, азбаройи қизнинг кўнглини олай, дея соатлаб қовғоз қоралайди, худди китобларда тасвирланганидек узундан-узоқ мактублар битади. Айни замонда Бедиа жуда қизиқувчан чиқиб қолди. Баъзан ғалати-ғалати саволларга тутади: “Тўйдан сўнг асал ойимизда Италияга борамизми ёки Швециягами? Қизиқ, бу мамлакатлар қандай экан-а? Халқлари қандай яшаркин, нима ишлар қиларкин? Қандай борамиз? Ёки “Қайси шоирларни ўқигансан? Қайси шеърларни яхши кўрасан? Сен ҳам шеър ёзсанг, ўқирдим...”

Расим қизнинг олдида ўзини билимсиз кўрсатмаслик учун география ва адабиёт фанларини ўқир, кўпроқ маълумотлар тўплай, дея бўш қолди дегунча китоб варақларди. Бедиа бир мактубида ундан хафа бўлиб қолгандек туюлди. “Сен билан кўришмоқчи бўлиб, кеча мактабдан чиқишингни кутиб турдим. Ахир, гўзал бир қизнинг севгилисиз бўлсанг, буни унутгансан чоғи, кўринишинг гашимга тегди, пала-партиш

кийинган эдинг. Худди ёш болаларга ўхшаб, пойабзалинг лойга ботган. Шу турқи тароватингни кўриб, ёнингга боргим келмади”.

Расим бу гаплардан жуда хижолат бўлди. У шу кундан эътиборан диққат-эътибор билан кийина бошлади. Бедиа яна бир сафар унинг мактабдан чиққач, тўғри уйга бормаслигидан, кечгача кўчада дайдиб юришидан нолиди. “Тагин бошқа қизларнинг орқасидан юрган бўлмагин-а...” дея писанда ҳам қилибди.

Расим қизга шундай жавоб ёзди: Унинг ёзганлари худди онт ичган йиғитнинг сўзларини эслатарди. “Ишон, сендан бошқа бир қизга қарамайман ҳам, севмайман ҳам!” Бир оқшом онаси Недимахоним эри Аҳмадбейни хавотир билан қарши олди:

– Оҳ бей, нималар бўляпти-я, хабаринг йўқ. Бедиа деган бир қиз ўғлимизни тинч қўймаётганга ўхшайди. Бугун хонасини йиғиштираётган эдим, бир даста хат топиб олдим. Фарзандимизни қўлдан чиқараётганга ўхшаймиз. Бир чора топмасак бўлмайди.

Аҳмадбейнинг юзида ҳеч қандай хавотир ифодаси кўринмади, аксинча, мамнун жилмайди:

– Қўрқма, хоним, – деди у овозини пастлатиб. – Ўғлингга севги мактубларини мен ёзяман! Болада зарарли одатлар кўпайиб кетди. Хатосиз, тузукроқ ёзишни ҳам билмайди, ўқишгаям ҳафсаласи йўқ. Ниҳоят, бунинг чорасини топдим. Расим бу йил ана шу хатлар туфайлигина синфдан-синфга яхши баҳолар билан ўтади, бунга ишончим комил. Тўғриси айтсам, ўзим ҳам ҳуснихатни ана шу усулда ўрганган эдим.

Маҳкам Абдуллаев чизган сурат

Турк тилидан
Озода АҲМЕДОВА
таржимаси.

ҚўНҒИРОТНИНГ ИЛҒОР ҚИЗИ

Юртимиз тараққиётига катта ҳисса қўшаётган хотин-қизларимиз билан танишиб, суҳбатлашсанг, дилинг ёришади. Қўнғирот туманида туғилиб вояга етган Дилноз Абдуллаева замон билан ҳамнафас қадам ташлаётганлар сафига қўшилди. Бу йўлда уни келин бўлиб тушган хонадони қўллаб-қувватлади.

– Болалигимдан кичкинтойларни яхши кўрганман. Онам Ўринбика туманимиздаги мактабгача таълим ташкилотида тарбиячи бўлиб ишларди. Уларнинг олдига тез-тез бориб турардим. Кичкинтойлар билан ўйнасам, болалигимга қайтиб қолардим, – дея фаолиятининг аввалидан сўз бошлади суҳбатдошим. – Тадбиркорлигимизни 2018 йилда банкдан кредит олиб, турмуш ўртоғим Азамат Тажимуратов билан “Wunderkinds in kungrad” нодавлат мактабгача таълим ташкилотини ташкил қилишдан бошлаганмиз. Дастлабки пайтларда шароитлар у қадар яхши эмас эди. Президентимиз Қорақалпоғистонга ташрифи чоғида айнан бизнинг мактабгача таълим ташкилотига ҳам қадам ранжида қилди. Берган тавсия ва таклифлари фаолиятимизни тубдан ўзгартириб юборди. 2019 йилда оилавий МТТни ишга туширдик, унда 50 нафардан ортиқ тарбияланувчи бор. Эҳтиёжга қараб кейинчалик яна бир оилавий боғча фаолиятини йўлга қўйдик. Ҳозир шароитларимиз аъло даражада. 150 нафар тарбияланувчи, 24 нафар мутахассис кадрларимиз бор. Бир пайтлар болалар боғчалари оналар ишда пайтида фарзандларининг қорнини тўқлаб, вақтида ухлатиб, зериктирмай ўтирадиган маскан

эди. Ҳозир у узлуксиз таълимнинг биринчи босқичига айланган. Инглиз, рус тили, мусиқа, жисмоний тарбия машғулоти билажонларни ҳам маънавий, ҳам жисмоний камолга етказиш воситалари. Давлатимиз томонидан тарбия масканларининг моддий-техник базаси муштаҳамланмоқда, тарбиячиларнинг маошлари оширилмоқда ва албатта, таълим ташкилотларига талаб ҳам ортиб бормоқда. Мақсадим “Қўнғирот” деб аталган қадим овулимиздаги таълим ташкилотини шаҳарларникидан кам қилмаслик ва яна кенгайтириш орқали билажонларимизга сифатли тарбия бериш. Бундан ташқари, 2023 йилда “Дилноз нон” номли цехни ишга туширдик. Бу ерда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлардан тарбияланаётган болаларимиз ва овулимиз аҳолиси баҳраманд бўлмоқда. Ҳаракат ва мақсад бор жойда ривожланиш бўларкан. Оддийгина қишлоқ аёлидан тадбиркорга айландим. Юртимизда тадбиркорлик соҳаси йилдан-йилга такомиллашиб,

ривожланиб бормоқда. Бу жараёнга озми-кўпми ҳиссамиз қўшилаётганидан мамнунман, албатта, – дейди суҳбатдошимиз.

Бахт калити – меҳнатда дейилганидек, Дилноз Абдуллаева “Йил аёли” ва “Гендер тенглик фаоли” миллий танловининг “Йилнинг энг илғор тадбиркор аёли” номинацияси бўйича Қорақалпоғистон Республикаси босқичида 1-ўринни эгаллаб, Тошкентда бўлиб ўтган якуний босқичда муносиб иштирок этди. Меҳнатлари давлатимиз томонидан эътироф этилиб, 2019 йилда “Шухрат” медали билан

тақдирланди. У замонавий шароитларда вояга етаётган тарбияланувчиларнинг келажиги ҳақида ҳаёл суришни яхши кўради. Ахир, улар ҳозирдан ақлли, нигоҳлари тийрак. Демак, эртага уларнинг ақлу заковати элу юртга, шу жумладан, мана шу кадрдон овулига ҳам яхшилик билан хизмат қилади. Боғча опага, яъни Дилноз Абдуллаевага ана шу ишонч қанот беради, ҳамиша олға юришга ундайди.

Фотима АБДУРАИМОВА

ҚУРИТНАГАН МЕВАЛАР КОНИ ФОЙДА

Қуритилган ўрик (туршак) қон томирларни кенгайтиради, магний ва калийга бой. Доимий истеъмол қилганда қон босими пасаяди. Буйраклар ва юрак фаолиятига ижобий таъсир кўрсатади. Айниқса, ҳомиладор аёллар учун фойдалидир. Стрессни енгиллаштиради ва қондаги гемоглобин даражасини оширади. Шарбатини мунтазам таомномага киритиш юракка қувват беради.

Шунингдек, организм учун голят фойдали бўлган майиз таркибида фосфор, натрий, кальций, магний ҳамда те-

Қиш ойларида қуритилган мевалар инсон организми учун дармондори вазифасини ўтайди. Улар ноёб витаминларга бой, шу туфайли турли касалликларни даволаш ва олдини олишда кенг қўлланилади. Албатта, сиз ёши улуглардан бу ҳақида озми-кўпми эшитгансиз. Қуйида уларнинг хусусиятлари ҳақида кенгроқ маълумот берамиз.

Олхўри қоқиси ҳам иммунитетни кўтаради. Ошқозон-ичак йўлларини тозалайди. Суякларни мустаҳкамлайди. Олхўри халқ табобатида иштаҳани очувчи сифатида қўлланилади. Шунинг учун ортиқча вазндан азият чекувчилар бу мевани меъёрида истеъмол қилганлари маъқул.

Шарбати пешоб ҳайдовчи сифатида синовдан ўтган. Таркибидаги калий моддаси эса туз ва ортиқча сувларни организмдан чиқариб юборади. Шунингдек, у камқонлик ва юрак-қон томири хасталикларидан азият чекувчилар учун кони фойда. Қорин дам бўлишидан халос этади, қабзиятни енгиллаштиради.

мир моддаси, В гуруҳи витаминлари ҳам кўп. 100 грамида 860 мг. калий бор. Майиз иммунитетни оширади. Майиздаги антиоксидантлар организмни турли касалликлардан ҳимоялаш хусусиятига эга. Витаминлар, микроэлементлар ҳамда магний асабларни тинчлантиришга ёрдам беради. Остеохондроз ёки остеопороз касалликлари муолажаси қилинаётганда таомномага майизни киритиш лозим. Камқонлик аниқланган бўлса, майизни ейиш билан баробар унинг сувини ичиш ҳам тавсия этилади. Бунинг учун 10 дона майизни пиёлага солиб, устидан ярим стакан қайнатиб илиган сув қуйилади. Устини ёпиб, эрталабгача қолдирилади. Оч қоринга майиз суви ичиб турилса, гемоглобин миқдори меъёрига келади.

Хасталикдан кейин қувватни тиклаш учун майиз, ёнғоқ ва асал аралашмаси тавсия этилади. Нонушта вақти 1-2 чойқошиқдан истеъмол қилиш яхши фойда беради. Майизли муолажа семизлик, юрак етишмовчилиги, ошқозон ва ўн икки бармоқли ичак яраси ҳамда қандли диабетда тавсия этилмайди.

Антиоксидант ҳисобланган олхўри қоқиси таркибида яллиғланиш жараёнини камайтирадиган ва ДНКни зарарланишдан ҳимоя қиладиган полифеноллар кўп. Кунига 50 грамм, яъни 5-6 дона қоқи тановул қилинса, бас, организм ўзига керакли моддаларни тўла ўзлаштирган ҳисобланади. Аммо бу маҳсулот ошқозон оғригини келтириб чиқаргани сабабли оч қоринга истеъмол қилишдан эҳтиёт бўлиш лозим.

Бу ажойиб мева нафақат табобатда, балки, косметологияда ҳам ёшартирувчи ва майда ажинлардан халос қилувчи восита сифатида қўлланилади. Тери қуруқ бўлса ёғсиз қаймоқ билан, агар ёғли бўлса йогурт ёки қатиқ билан майдаланган олхўри қоқи аралашмасидан ниқоб қилинса, тери силлиқлашиб, таранглашади.

САОДАТ

АЁЛ ЮКСАЛСА, МИЛЛАТ ЮКСАЛАДИ

Ўзбекистон Республикаси
хотин-қизларининг ижтимоий-
сиёсий, адабий-бадиий,
безакли журнали

1925 йилдан чиқа бошлаган

1-сон (946) 2024 йил

МУАССИС:

Оила ва хотин-қизлар қўмитаси

БОШ МУҲАРРИР:

Мунаввара УСМОНОВА

“САОДАТ” КЕНГАШИ:

Танзила НАРБАЕВА

Зулайхо МАҲКАМОВА

Раъно ТУРДИБОЕВА

Озода ПАРПИБОЕВА

Дилбар ГУЛОМОВА

Муножат ЙЎЛЧИЕВА

Мукаррам Нурматова

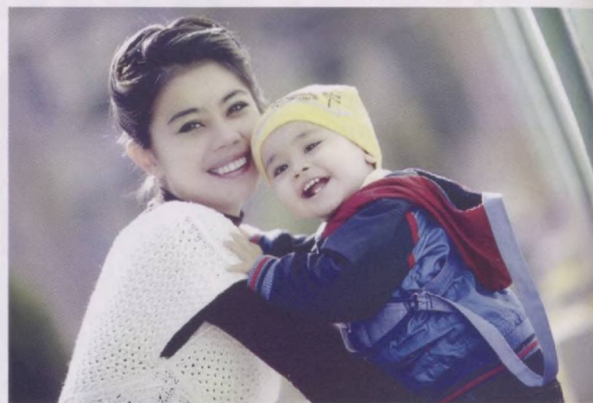
Гулистон МАТЁҚУБОВА

Саодат БОЙМИРЗАЕВА

Ушбу сонда:

Оила ва
хотин-
қизлар
қўмитаси
Ахборот
хизмати

1

СЕН БИР ГУЛСАН

НАСР
Меҳринисо
Қурбонова

13

ДУНЁГА МАШҲУР
ХОНИМЛАР
Гулсевар

26

ТУПРОҚҚА КЎМИЛДИ МЕНИНГ ИЛДИЗИМ...

ЖАННАТИМ ОНАМ
Наргиза Асадова

16

Қиролича Рания

“Саодат” журнали ҳар ойда манзилга етиб боришида муаммолар туғилса ёки журналда чоп этилган материаллар ҳақида фикр-мулоҳазаларингиз бўлса, қуйидаги телефон рақамларига мурожаат қилинг. Биз учун фикрларингиз қадрли, кутамиз.

☎ (93) 555-49-09, ☎ (99) 889-98-18

ТАҲРИРИЯТ:

Бош муҳаррир
ўринбосари:

Маҳмуда
САЪДУЛЛАЕВА

Масъул муҳаррир:

Қутлибека
РАҲИМБОЕВА

Мусаҳҳиҳ:

Маҳсума ЭРГАШЕВА

Саҳифаловчи-дизайнер:
Хосият ҲАКИМОВА

Манзилимиз:

Тошкент шаҳри, М.Улуғбек тумани

М.Исмоилий Г-1.

Веб сайт: saodatjurnali.uz

ISSN 2010-541X.

Ўзбекистон Республикаси

Президенти Администрацияси

ҳузуридаги Ахборот ва
оммавий коммуникациялар
агентлиги томонидан 2022 йил
5 январда 8831-рақам билан
рўйхатга олинган.
“ALDIN GROUP” МЧЖ
босмахонасида чоп этилди.
Нашр индекси – 867.
Буюртма – 1/24
Адади **3068** нусхада босилди.
Қоғоз бичими 60x84 1/8.
Ҳажми – 5,75 табоқ
Баҳоси келишилган нархда.

Мучалингизни биласизми?

Тўнғиз

1899	1971
1911	1983
1923	1995
1935	2007
1947	2019
1959	2031

Сичқон

1900	1972
1912	1984
1924	1996
1936	2008
1948	2020
1960	2032

Сигир

1901	1973
1913	1985
1925	1997
1937	2009
1949	2021
1961	2033

Йўлбарс

1902	1974
1914	1986
1926	1998
1938	2010
1950	2022
1962	2034

Қуён

1903	1975
1915	1987
1927	1999
1939	2011
1951	2023
1963	2035

Балиқ

1904	1976
1916	1988
1928	2000
1940	2012
1952	2024
1964	2036

Илон

1905	1977
1917	1989
1929	2001
1941	2013
1953	2025
1965	2037

От

1906	1978
1918	1990
1930	2002
1942	2014
1954	2026
1966	2038

Ит

1910	1982
1922	1994
1934	2006
1946	2018
1958	2030
1970	2042

Қўй

1907	1979
1919	1991
1931	2003
1943	2015
1955	2027
1967	2039

Маймун

1908	1980
1920	1992
1932	2004
1944	2016
1956	2028
1968	2040

Товуқ

1909	1981
1921	1993
1933	2005
1945	2017
1957	2029
1969	2041

35 666
HABON

www.saodatjurnali.uz

www.saodatjurnali.uz

www.saodatjurnali.uz

www.saodatjurnali.uz